e k o s e

ŞİZOFRENİ

bütünüyle kuşkudayız

BOKLAR ALTINDA YİRMİBİN FERSAH

LUNATIC

ESTET, BÜROKRAT VE TERAPİST

INSIDE OUT

ÖYLESİNE VE DAĞINIK

AĞUSTOS/EYLÜL 1994 SAYI 15 FİYATI 35.000 TL. (KDV. DAHİL)

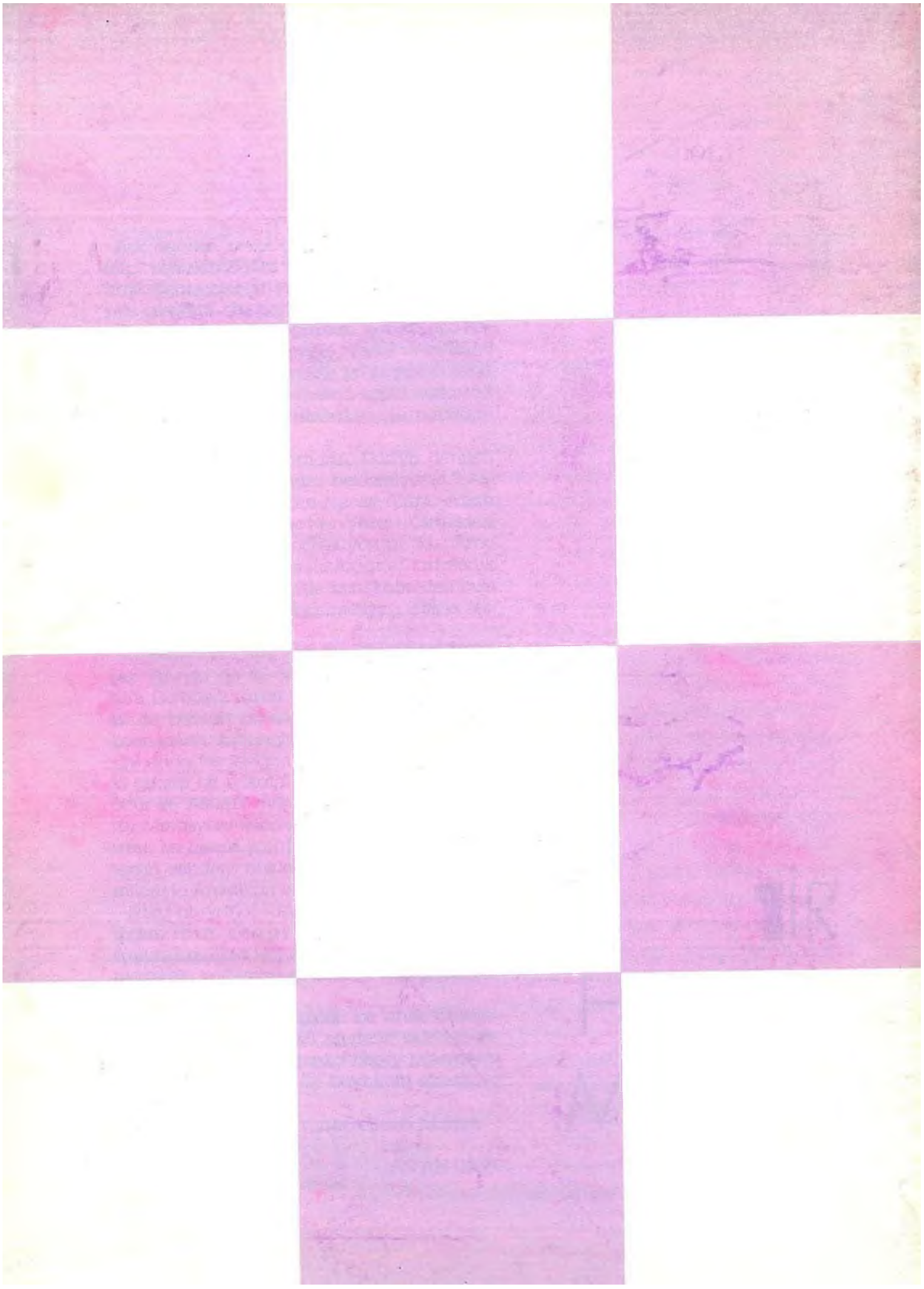

"İlkelerine bir kez olsun ihanet eden insan,
hayat ile olan saf ilişkisini yitirir.
Bir insanın kendine karşı hile yapması, onun, filminden,
hayatından, herşeyinden vazgeçmesi demektir.

Andrei TARKOVSKİ

Neil dedi ki

ŞİZOFRENGİ Nasıl yeni kostümümüzü beğendiniz mi?
Bi dakka, şu yazmak zorunda olduğumuz bürokratik sözcükleri sarf edelim de, konumuza dönelim.

Sahibi: Graf Yayıncılık Ltd.

Yazı İşleri Müdürü: Ayşegül Akyapraklı Hanımefendi

Bu gidişle son kez hanımefendi. Bir daha çok zor hanımefendi.

Ayşegül, bizi ara artık! Bir yıldan fazla oldu.Hasta ettin bizi. Şizofrengi, yazı işleri müdürünü arıyor. Wanted wanted. Ayşegül, rezil oluyoruz, yazı işleri müdüründen bihaber dergi mi olur ?

Dön artık evine hanımefendi hanımefendi.

Adres (PTT için): Akdoğan Sokak. No:11 Beşiktaş - İstanbul

Adres (Sizin için): Barbaros Bulvarı. Çıkıyorsunuz. Seven-Eleven isimli ecnebi dükkanı. Geçiyorsunuz. İlk sola. Dönüyorsunuz. Bayır. Çıkıyorsunuz. İlk sağa devam. Ediyorsunuz. Elli metre. Yürüyorsunuz. Tekkar levhalı apartman. Giriyorsunuz. Teras katına doğru. Teras katı. Hoşgeliyorsunuz. Çay mı, kahve mi? İstiyorsunuz. Balığımız var taze. Şöyle ortaya bir çoban salata yaptıralım.

Baskı: Şef Yılmaz Dinçberk yönetimindeki Cağaloğlu Yalçın Ofset Oda Orkestrası.

Dizgi: Hilal Hanım gitti. Yerine Zülal Hanım geldi. Kafiyeli olsun diye değil. Rastlantı. Bir de Muzo var.

Düzelti: Alper Zorlu. Kanlıcalı eşsiz sessiz adam.

Telefon: 212.260 68 49

Faks: 212.258 72 69

Hava: Parçalı bulutlu ama gökyüzü baki.

ve mizanpajda: Faruk Baydar. Yeni terzimiz.

Baskı : Gürtaş Ofset

"Nazife kızımızın adı

ŞİZOFRENGİ

Aziz dostumuz Datçalı Kel Muttalip. Estet, Bürokrat ve Terapist'i yolladı. **"After Virtue"**dan derledi. Alasdair Mc Intyre'nin bu kitabını basacağız pek yakında.

Nazilli'nin Hamzallı'nın köyünden Hüseyin Kurnaz artık açık ismiyle yazacak.

Adnan'dan **"Bokler Altında 20 Bin Fersah"**. Uzun bir aradan sonra.

Mine Alphan **"Aşık-Maşuk"**a yanıt göndermiş.

Ali Gökhan gül gibi dergimize asılıyor. Niyeti bozuk. Şizofrengi'yi eve atacakmış.

Matbaacımız Yılmaz Dinçberk, hayat hikayesine devam ediyor. Bu sayıda mahkeme aşamasını yazdı. Kendi cümleleriyle. Yılmaz Bey'e yıllar önce yaşatılanları sizlere duyurmak gibi bir işlevi yerine getirmeye yaradıysa **şizofrengi**. Daha ne olsun?

Tarkovski ile yapılan söyleşiyi Güven çevirdi.

Mehmet **"Faşistlerle Omuz Omuza"** ile,

Yağmur **"Düşkün"** ile,

AFP **"Pat Etik"** ile,

Haldun **"Yarım Kalan Şeyler"** ile,

Süreyyya **"Neymiş"** ile,

Lunatic **"Lunatic"** ile,

Muhsin Ünlü **"Bitiyorum"** ile

İsmail Sözer Bakırköy'den **"Öylesine ve Dağınık"**,

Ahmet Akgül **"Kara Şarkı"**,

"Ufak ile Tefek'ten Bir Söyleşi"

Sonra Aslan Dilek **"Bir Hekime Mektup"**,

sonra Lola **"Inside Out"**...

İşte hepsi bu. **15. sayı** işte. **16**'dan bir önceki... böyle gidiyor işte... **17,18** diye gidecek. **18**, dördüncü yıl sayısı olduğu için belki daha uzun bir girişle yazılacak. Belki **24** de öyle.

Satılmış olsun"

D E Ğ İ N M E L E R

Fazla söze giriyoruz.

Hangi grupları dinledik: *Rush, King Crimson, Marillion, Saga, U.K., eski Genesis... (iyi ki var.)*

Ne yaptık? Çiğ börek malum,

Kitaplar ne durumda? İyiler

Teşekkür: Ankara Dost'a ve Bahri Beye, Eskişehir, Edirne, İnegöl ve İstanbul'daki yerel radyolara, Alanya'daki Kanal A adlı yerel televizyona (dergiyi programlarında bölümler halinde okuyorlarmış, duyduğumuza göre)

Beyoğlu Hamlet'e

Kadıköy Yeni İskele'ye

İzmir Kabile'ye

Bir de Bursa, Eskişehir, Manisa, Aydın, Adana- Zonguldak, Konya, Antalya temsilcilerimize

1'de bize mektuplar atan, telefonlar eden sizlere.

Nazife de

Günler geçiyor.

Yıldönümleri oluyor. 2 Temmuz. Birinci yıldönümünde anılıyor. Günleri sayıp 363, 364 diye 365 olunca takvimlere bakıyoruz.

Bakıyoruz, o gün hangi katliama denk geliyor. Hatırlıyoruz.

Bellek yitiminin için için kanayan vicdani yarasına, yıldönümleriyle pansuman yapıyoruz.

İki şey biliyoruz. Bir, vicdani sorunlarını unutarak aşabileceğini sanan insanların/bizlerin bu gezegende gün yüzü görmeye hakları yoktur.

İki, metropoller bellek tutmazlar. Metropoller yas da tutmazlar, acı da.

Metropoller sadece kir tutarlar.

Bütün pansumanlar yıldönümünün ertesi günü sökülüp atılır yaralardan. Ertesi gün sabah saatler çalar. Uyanırız. Evden çıkıp yürümeye başlarız, bir montaj bandı üstünde tekdüze hareketlerle...

Hepsi bu.

dedi ki

ESTET, BÜROKRAT VE TERAPİST

Çağdaş ahlaki söylem içerisinde, bir başka deyişle egemen söylem olan duygucu söylem içerisinde belirleyici bir konuma sahip olan "**kişiler üstü**"lük ve "**özerk ahlaki fail**" ile yönlendirici ve yönlendirici-olmayan toplumsal ilişkiler arasındaki farkın ortadan kalkışı arasındaki ilişkiye değinen Alasdair MacIntyre, bu farkın ortadan kaldırılışı ile modern kültürü yansıtan temel karakterlerin ortaya çıkışı arasındaki nedensel ilişkiyi gözler önüne sermeye çalışır. Her kültürün kendine özgü karakterlere sahip olduğunu ve kültürlerin yarattıkları karakterlere göre tanımlanabileceğini öne süren MacIntyre, çağımızda, özellikle gelişmiş ülke olarak adlandırılan ülkelerde görülen üç temel karakter sıralar. Bunlar, zengin lüks düşkünü (estet), bürokratik yönetici (uzman) ve terapist karakterlerdir. Burada " **karakter**" sözcüğünün çok özel bir anlamda kullanıldığı ve bilinen bir takım toplumsal rollerle karıştırılmaması gerektiğini hatırlatmakta yarar var. "Modern mesleklere ait bir çok rol, örneğin bir dişçi veya bir madalya koleksiyoncusu, bürokratik yönetici türünden bir "**karakter**" sayılamaz; aynı şekilde modern yaşam biçiminin yarattığı bir çok rol, söz gelimi aşağı orta sınıftan emekli bir insan rolü, modern -zengin-boş-zaman-sahibi-kişide içerilen türden bir karater değildir... Kültürleri birbirinden ayıran açar niteliklerden birisi, rollerin karakter halini alması kapsamında ortaya çıkar; fakat her kültüre özgü olan şeyler, geniş ve temel ölçüde o kültürün karakter stoklarına özgü olan şeylerdir. Bu nedenle, Victoria dönemi İngiltere'sinin kültürü , kısmen, Okul Müdürü, Mühendis ve Kaşif karakterleriyle ve benzeri şekilde Wilhelmine Almanyası, Prusyalı memur, Profesör ve Sosyal Demokrat karakterleriyle tanımlanabilir...

Belirli bir karakter, aynı kültürü paylaşan bireylerin büyük bir çoğunluğu tarafından genel olarak benimsenen bir şeydir. Karakterler, topluluk üyelerine kültürel ve ahlaki ülküler sunar. Bu nedenle, böylesi bir durumda istenilen, rol ile kişiliğin kaynaşmasıdır; sosyal tip ile psikolojik tip iç içe geçmelidir. Karakter, belirli bir toplumsal varoluş biçimini ahlaki olarak yasallaştırandır. **"Bu açıdan bakıldığında, modernliğin başat ahlak anlayışı olan duygucu ahlak anlayışının üç ana karakterinden birisi olan zengin-güzellik düşkünü (estet) karakteri ne tür bir toplumsal varoluş biçimini temsil ediyor olabilir? "** Bu geleneğin ortak kaygısı, toplumsal yaşamı, her biri kendi tavır ve tercihlerine sahip bireysel istençlerin buluşma alanı ve dünyayı da sadece kendi arzularının tatmini için düzenlenmiş bir arena gibi gören, gerçeği, hazları için düzenlenmiş fırsatlar dizisi gibi yorumlayan ve en son düşmanı can sıkıntısı olan insanların içinde bulundukları durumdur. Genç Rameau, Kierkegaard'ın "A"sı ve Ralph Touchett, bu estetik tavrı birbirinden oldukça farklı ortamlarda sergileyen kişilerdir; tavır, anlaşılır şekilde aynıdır, ortamlar ise ortak öğeler barındırır. Bunlar haz alma sorunun, boş-zaman bağlamında ortaya çıktığı, fazla paranın, çalışma zorunluluğundan toplumsal kopuşa yol açtığı ortamlardır. Ralph Touchett, zengin bir kişi, "A" rahatına düşkün, Rameau ise patronu ve zengin müşterilerden geçinen tam bir parazittir. Fakat bu, Kierkegaard'ın estetik konusunda söylediklerinin sadece zenginler ve onların yakın çevresiyle sınırlı kaldığı anlamına gelmez; bunlar dışında kalan insanlar da en azından fantazi ve geleceğe dönük

isteklerinde zenginlik tavrında pay alırlar... Fakat biz burada sadece, duyguculuğun yol açtığı ve toplumsal ilişkilerde yönlendirici ve yönlendirici olmayan ayrımının ortadan kalktığı bağlamı tam olarak anladıktan sonra diğer toplumsal bağlamları ele almaya başlamamız gerektiği yolundaki bir öneriyi değerlendirmeye çalışıyoruz.

Bu ayrımın ortadan kalktığı bağlamların en önemlilerinden birisi de bürokratik yapıların toplumsal yaşamdaki örgütleniş biçimleridir. Günümüzde bir çoğumuzun işi ve görevi, ki bu ister özel sektörde isterse devlet kurumlarında olsun, bu bürokratik yapılar tarafından belirlenmektedir. Bürokratik yapılar ile zengin estetik yaşam arasındaki ilişkiye baktığımızda ilk anda gözümüze çarpacak olan bu ikisi arasında varolan keskin karşıtlıktır. Zengin-güzellik-düşkünü, elinde bulundurduğu sayısız araçla, sürekli olarak, bunları kullanabileceği amaçlar peşinde koşar; buna karşılık bürokratik örgütlenme, doğası gereği, ender bulunur kaynaklarını önceden belirlnmiş amaçlarına hizmette tutmayı sürdürmek için, kendini rekabete dayalı bir mücadele içinde bulur. Bu nedenle yöneticilerin temel sorumluluğu, örgütlenmenin eldeki bu kaynaklarını, hem insani hem de insani olmayanlarını, amaca hizmette mümkün olan en büyük verimi sağlayacak şekilde kullanmak ve yönetmekte ve yeniden yönlendirmekte ortaya çıkar. Her bürokratik yapı, gizliden gizliye veya açıktan açığa, verimlilik ölçütünün kendisinden çıkartıldığı belirli bir kar ve maliyet tanımı ortaya atar. Bürokratik rasyonalite, amaca en uygun, yani en verimli ve en ekonomik araçları seçme rasyonalitesidir... Amaç sorunu, değer sorunudur ve akıl, değerler söz konusu olduğunda dilsizdir; rakip değerler arasındaki çatışma rasyonel yolla çözümlenemez; bunun yerine basit bir öneride bulunulur: Seç. Partilerden, sınıflardan, milletlerden, nedenlerden ve ülkülerden birisini seç. Mesele bu kadar basittir...

Şüphesiz günümüzde bu sözlerle birlikte ister istemez aklımıza gelen isim Max Weber olacaktır... Bir zamanlar, estetik yaşam peşinde koşan zengin insan karekterinin aslına, Henry James'in de çok güzel betimlediği gibi, son yüzyılın Paris'inde veya Londra'sında rastlamak mümkündü; Max Weber tarafından çizilen yönetici kişi potresinin aslı

ise Wilhelmine Almanya'sında bulunurdu. Fakat dönüp günümüze baktığımızda her ikisinin de bütün gelişmiş ülkelerde ve özellikle de Birleşik Devletler'de dal budak salmış olduğunu görüyoruz...

Bunlara eklememiz gereken üçüncü karakteri ise Terapist karakter oluşturmakta. Yönetici, kendi karakteri içerisinde, yönlendirici ve yönlendirici olmayan toplumsal ilişkiler arasındaki farkın ortadan kaldırışını temsil eder; terapist ise aynı işlevi, kişisel yaşam alanında yerine getirir. Yönetici, amaçlara, amaçlar sanki onun kontrolü dışında, verili bir şeymiş gibi yaklaşır; o, işin, yalnızca teknik kısmıyla, ham maddeyi mamül maddeye dönüştürmedeki verimlilikle, vasıfsız işçiyi vasıflı hale getirmekle ve yeni yatırımlar ve yeni karlarla ilgileniyor görünür. Aynı şekilde terapist de, amaçlar, verili ve onun güç alanı dışındaymış gibi davranır; onun ilgi alanı da işin teknik kısmıyla sınırlıdır; sinirsel bozukluk belirtilerini, kontrolü enerjiye dönüştürmedeki başarıyla, çevreye uyumu bozuk (maladjusted) bireyleri, uyumlu birer ferd yapmakla ilgilenir. Yönetici ve terapist rollerindeyken, ne yönetici ne de terapist ahlaki tartışmalarda yer alır. Onlar kendilerini veya aynı gözle bakanlar onları (şüphesiz, olgu, araç ve ölçülebilir başarı/verimlilik gibi alanlara onların bakış açısıyla bakıldığında) kendilerini rasyonel görüş birliğine ulaşma olasılığı bulunan alanlarla sınırlamak isteyen büyük şahsiyetler olarak görürler.

Bu arada hemen belirtmek gerekir ki, kuramsal ifadesini duyguculukta bulan modern toplumsal yaşam biçiminin yarattığı bu üç ana karakter, günümüzde, özellikle kapitalizmin egemen olduğu dünyada sürdürülen ve kuramsal veya mantıksal ya da dilsel bir hata olmaktan öte sistemli ve bilinçli bir tavır olarak **"yalancılık"** ın en somut ifadesidir; ki duyguculuğun birey anlayışına baktığımızda bunu ve duyguculuğun kendi içinde zorunlu olarak barındırdığı çelişkiyi oldukça açık bir şekilde görebiliriz. Duyguculuğa göre **"Birey... kolayca ve koşulsuz olarak herhangi bir tikel ahlaki tavır ya da bakış açısı (ki buna duyguculuğun toplumsal yanını oluşturan karakterler de dahildir) ile tanımlanamaz; çünkü bireyin uslamlaması nihayetinde ölçütsüzlüğe dayanır... Her şey, bireyin, ne türden olursa olsun benimsemiş olduğu bakış noktasından hareketle eleştirilebilir; buna bireyin benimseyece-**

ği bakış noktasının seçimi de dahildir. Bu kapasitede olan bir bireyin, herhangi bir tikel, gelip geçici durum ile bir biçimde özdeşleşmek zorunluluğundan sıyrılmasını, bazı modern felsefeciler, ki bunlar ister çözümleyici isterse varoluşçu olsun, ahlaki failliğin özü saymışlardır. Bu bakış açısına göre, bir ahlaki fail olmak, tam anlamıyla, birisinin içinde bulunduğu herhangi ve her bir durumdan ve birisinin sahip olabileceği her veya herhangi bir karakteristikten kaçınabilmek ve kaçınılan şey hakkında, toplumsal olan bütün özelliklerden tamamen arınmış, kesinlikle tümel ve soyut olan bir bakış açısıyla yargıda bulunabilmektir. Bu nedenledir ki, herhangi bir kimse veya herkes bir ahlaki fail olabilir. Nedeni ise açıktır: Ahlaki faaliyetin aranması gereken yer, toplumsal rol ve yaşantı değil, bireyin kendisidir. Ahlaki failin demokratikleştirilmesi ile yönetimsel ve terapötik becerinin bazı seçkinlerin elinde tekelleşmesi arasında varolan zıtlık bundan daha çarpıcı olamaz. Azıcık rasyonel olan her insan, bir ahlaki fail sayılabilir; oysa yönetici ve terapistler, kendi statülerinin verili bilgi ve beceri hiyerarşisi içinde bulundukları yere göre belirlenmesinden hoşlanırlar."

Görüldüğü gibi duyguculuk bir taraftan tek tek bireylere seslenir; insanlara özgürlük, bireysellik ve mutluluk vaad eder; bireyi, ilahi ve beşeri zincirlerden kurtulmaya, toplumsal sınır ve sorumlulukları aşmaya çağırır; siyasi ve ahlaki meselelerde tek karar mercii olarak bireysel tercih, duygu ve vicdanına güvenmesini, sadece bunların sesini dinlemesini öğütler. Daha doğrusu, dinlediğini, bunun zaten böyle olduğunu, bu durumun yadsınamaz bir olgu olduğunu söyler. Ama öbür taraftan da yarattığı üç ana karakterin toplum içerisinde beğeni ve meşruluk kazanması için çalışır. Bir taraftan bireyin "herhangi bir tikel ahlaki tavır ya da bakış açısı ile tanımlanamaz" olduğunu söylerken, öbür taraftan da toplumdaki her bireyin bu üç ana karakterden biri ya da bir kaçının temsil ettiği ahlaki tavrı benimsemesi için sinsi planlar kurar. Felsefe alanında sözcülüğünü yaptığı liberalizmin sürekliliğini sağlamak için ne gerekiyorsa yapar. Ahlaki ve siyasi alanda insanların başvurabileceği her tür ölçütü ıskartaya çıkartır ve bunun adına özgürlük derken, ölçütsüzlüğün, gizliden gizliye, tek

egemen ölçüt olarak benimsenmesini sağlar. Ve bunları hiç bir zaman açıktan açığa yapmaz; söyleminde sistemli olarak başat olan tavır **"yalancılık"** tır, maskelemedir. Yerine göre, **"özgürlük"**, **"bireysellik"**, **"hak"**, **"demokrasi"**, **"çoğulculuk"**, **"açıklık"**, **"ilericilik"**, **"çağdaşlık"** ve benzeri adlar verdiği maskelerden birisini çıkartıp gayet usta bir hareketle diğerini takınabilir.

MacIntyre, bunlardan özellikle **"hak"** ya da **"insan hakları"**, **"karşı çıkış"** (**"protest "**), **"yarar"** ve **"açıklık"** terimlerini ele alarak inceler ve bunları Aydınlanma felsefesinin ahlaka rasyonel bir meşruluk kazandırma projesinin iflas etmesinden sonra doğan boşluğu doldurmak amacıyla modern ahlaki söylem tarafından tasarlanmış kurgular olduğunu öne sürer.

"Dolayısıyla benim argümanım, çağdaş ahlaki söylem ve eylemin büyük bir bölümü hakkında ve özellikle de duygucu biçimlerini davranışlarıyla cisimleştiren modern toplumun temel karakterleri -özel anlamda benim **"karakter"** sözcüğüyle belirttiklerim- hakkında duyguculuğun bize bir takım ipuçları sağlayacağı görüşündeydi. Yeniden belirtecek olur isek bunlar lüks düşkünü (estet), terapist ve bürokratik yönetici uzman karakterlerdi ... Onların yaptığı eskiyi yeniyle takas etmektir ve bu takası bir takım ahlaki kurgular içinde sürdürmekten başka da çıkar yolları yoktur. Ama ahlaki kurguların alanı hak ve yarar alanın kadar ötesine uzanır ve bunlarla kimler kandırılır?

Onların en az kurbanı olacağa benzeyen, lüks düşkünü, estet karakterdir. Felsefi imgelemin şu saygısız hergeleleri, Diderot'un Rameau'su ve Kierkegaard'ın "A" 'sı, modern dünyanın gözleri önünde, oldukça küstahça, aylak aylak dolaşanlar, kurguların ve yanıltıcı iddiaların penceresinden bakmada uzmanlaşırlar. Eğer aldatılacak olurlarsa bunun tek nedeni savundukları kinizm olacaktır. Modern dünyada estetik yanılgı ortaya çıkarsa bunun nedeni daha çok estetin, kendisinin ne olduğunu kabul etmedeki isteksizliğidir. Kendini beğenmenin bu kadar ağır yükü, hazdan duyulan can sıkıntısı ve boşluğun bu kadar belirgin oluşu, kendini, esteti, zaman zaman genç Rameau veya "A" nın akıl edebileceğinden daha özenle hazırlanmış oyunlara bile başka çaresi kalmadığında başvurmak zorunda bırakacak bir durum ola-

rak açığa vurur. Hatta Kierkegaard düşkünü bir okur bile olabilir ve Kierkegaard'ın, estetin yazgısı olarak gördüğü yeni bir kendine düşkünlük biçimi olan çaresizliği oynayabilir. Ve eğer çaresizliğe aşırı düşkünlük, kapasitesini zevk almaya zorluyor gibi görünürse, doğru terapiste gidecektir; tıpkı alkol bağımlıları gibi. Ve onun uygulayacağı terapi bir başka estetik deneyim olacaktır.

Terapist, tam tersine, yalnızca modernliğin bu üç tipik karakterinden aldatılmaya en müsait olanı değil, ama aynı zamanda aldanmış görünmeyi en iyi becerenidir de. Bunun nedeni sadece ahlaki kurgular değildir. Kendi kültürümüzün tedavi edici standard kuramlarına yönelik düşmanca, yakıp yıkıcı eleştirilere her yerde rastlamak mümkün; işin aslı, terapist yetiştiren okulların her biri, rakip okulun kuramsal eksikliklerini açığa çıkarmada birbiriyle yarış halindedir. Dolayısıyla sorun, davranışsal terapinin veya psikoanalitiğin iddialarının hatalı temellendirilmiş olduğunun neden açığa vurulmuyor olduğu sorunu değildir; bundan öte, yeterince zayıflatılmış olduğu halde, terapi pratiğinin niçin genellikle hiçbir şey olmamış gibi davranmayı sürdürdüğü sorunudur. Ve bu mesele de estet konusunda olduğu gibi, tek veya sadece bir ahlaki kurgu meselesi değildir.

Şüphesiz hem terapist hem estet, sözkonusu kurgularla alış verişe giren herkes kadar sorumluluk sahibidir; ama sırf onlara özgü olanı, üstlendikleri rol tanımına ait olan belirli bir kurguları olmamasıdır. Çağdaş tiyatronun egemen figürü olan yönetici sözkonusu olduğunda ise mesele tamamen değişir. Çünkü hak ve yararın yanısıra, toplumsal gerçekliğin bazı yönlerini kontrol etmede sistematik etkililiğe sahip olma iddiasında somutlaşan yönetimsel kurguyu da çağımızın temel ahlaki kurguları arasına özellikle yerleştirmek zorundayız. Bu tez, birbirinden oldukça farklı iki ayrı nedenden dolayı ilk bakışta şaşırtıcı gibi görünebilir: "Bizler, yöneticilerin yapmaya kalkıştıkları bir işi başarmadaki etkinliklerinden kuşku duymaya alışkın değiliz ve aynı derecede etkili olmayı hak ve yarar kavramlarıyla aynı safta sınıflanabilecek, bariz ölçüde ahlaki bir kavram olarak düşünmeyede alışkın değiliz. Yöneticiler ve onlarla birlikte yönetim alanında yazılar yazanlar kendilerine, becerileri kendilerine, verilen amaç ne olursa olsun en et-

kili başarı araçlarını kullanma olanağı sağlayan, ahlaki açıdan tarafsız (neutral) karakterler olarak görürler... Etkililiğin ahlaki açıdan değer-bağımsız olduğu iddiasına karşı çıkmak için elimizde çok güçlü gerekçeler bulunmakta. Daha önce de değindiğim gibi etkililik kavramının tamamı, içinde araçların hünerinin beşeri varlığın büyük oranda uysal davranış kalıpları içinde yönlendirilmesi anlamına geldiği bir insani varoluş biçiminden ayrı düşünülemez. Yönetici, sahip olduğu etkililiği bu amaçla kullandığından, yönlendiricilikte otorite olma iddiasında bulunur. " Bir başka deyişle yönlendirmede uzman olduğunu söyler; fakat bunu hiç bir zaman açıkça ifade etmez. MacIntyre, etkililiğin biraz daha geniş anlamda alındığında "uzmanlık" ile aynı anlama geldiğini ve özellikle yönetimsel ve bürokratik uzmanlığın da diğerleri gibi modern ahlaki bir kurgudan başka bir şey olmadığını, çünkü yaşamak için gereksinim duyduğu bilgi türünün namevcut olduğunu öne sürer. Etkililik, bir başka deyişle uzmanlık, yukarıdan aşağıya doğru yayılan sosyal kontrol mekanizmasını meşrulaştırmak için tasarlanmış bir maskedir.

"Netice olarak çağdaş ahlaki yaşam paradoksal bir karaktere bürünmüş bulunuyor. Bir taraftan her birimize, kendimizi, özerk ahlaki failler olarak görmemiz öğütlenirken, aynı zamanda öbür taraftan da başkalarıyla yönlendirici ilişkilere girmemizi zorlayan bazı iş, estetik ve bürokrasi kipleriyle kuşatılıyoruz. Zorla almasını öğrendiğimiz özerkliği korumaya çalışırken, kendi kendimize, başkaları tarafından yönlendirilmemeyi öğütlüyoruz. Buna karşılık günlük yaşamda sahip olduğumuz bakış noktamızı ve ilkelerimizi somutlaştırmaya çalıştığımızda, bize yöneltildiğinde şiddetle karşı çıktığımız şu yaygın yönlendirici ilişki türlerine yönelmekten başka çıkar yolumuz kalmadığını görüyoruz."

After Virtue*'den derleyen ve Türkçeleştiren

MUTTALİP ÖZCAN

*Alasdair MacIntyre, After Virtue, University of Notre Dame Press, 1984. Notre Dame-Indiana

DÜŞ KÜN

"Bu yazı, sadece geceleri ve kesinlikle uyurken görülmüş düşlerin bir derlemesidir. Düşler büyük olasılıkla, yazının sonunda adları belirtilen müzik gruplarının etkisiyle oluşmuştur. Zamanın ve düşlerin sorumluluğu onlara aittir."

Günbatımı. Pencerenin önünde oturuyorum. Nasıl anlatsam, dışarıdaki insanları inceliyorum. Dışarıda çok insan var. Birine bakıyorum, ama hangisine? Sıcak giderek şiddetleniyor, içimde yanan alevler gibi.(1) Gece, güneşi arkasına almış. Benim de geride bıraktığım bir şeyler mutlaka olmalı. Mesela yabancı bir ülkeden dönmüşüm, mesela ardımdan adımı hiç kimsenin çağırmayacağından emin olduğum boş sokaklarda yürüyorum.(2) Yüreğimde beni hiç rahat bırakmayan bir duygu, pişmanlık mı desem? Bilemiyorum. Sanırım bir randevum var. Saatime bakıyorum, vaktim var, anlıyorum. Yüzler beni rahat bırakmıyor. Sanki tanıdık birini göreceğim, büyü bozulacak. (3) Açık hava zorunlu, mevsimlerden yaz. Dışarıda inanılmaz bir sıcak var, yüreğimde rüzgar ve toz. O güzel mini etekli kızlar olmadan da hayatın güzel olması mümkün müdür? Bunu düşünüyorum. Mutlu bir yuva her şeyin çözümü olabilir mi? Bence yazları yalan söylemek daha zor ve yapılacak en iyi iş belki de mevsimle dalga geçmek. (4)

Sıcak, hem de çok sıcak. Her yer sıcaktan bunalan insanlarla dolu. Geceyi düşünüyorum. Yaz geceleri yolları akla getirir. Araba. Onunla aynı arabadayım. Yol çizgilerinin tek bir beyaz şerit halinde algılandığı, yol üzerinde eski, uzun etekli hayaletlerin hiçbir şeyi umursamadan salındıkları, yıldızlı bir gece. Söylenecek söz yok. (5) Hani insan arada sırada der ya: "Ulan şimdi karşıdan bir kamyon gelse ve bize çarpsa, ben de onun yanında ölsem. Ah! Bu bir intihar olmasa..."(6) Hiç umulmadık bir anda öyle bir esinti ki yüzünüze çarpan, ina-

nın bana, hak etmişseniz uçacaksınız. Yüzündeki ifadeden belli; bir adım atsanız sizin olacak. Ama işte, olamıyor. İsteklerinizle gerçekler arasındaki acayip uçurumdan hem öyle korkuyorsunuz, hem de "kahrolası bu dünyayı neden bu kadar seviyorum?" diye kendi kendinize soruyorsunuz. Acımasız bir coşku fırtınası yüreğinizi kaplıyor. "Peki ama neden bu kadar mutluyum?" "Galiba dünya hiçbir zaman mükemmel olmayacak."

Şöyle oluyor: Yani, bazen umutsuzluk çok güzeldir. (7)

Sıcak şiddetleniyor. Bir şeyler yapmak gerek. İleride, deniz kıyısında bir çay bahçesi var. Deniz ve çay. Yanımdaki masada bir çift oturuyor. Bu çift bir kadın ve bir erkekten oluşuyor. Müzik, var. "Biliyor musun, sana çok kızıyorum, hatta iğreniyorum senden" diyor kadın. Adam bu sözcüklerin, nasıl olduysa, sevgi sözcükleri olduğunu düşünüyor. "Bir gün geri geleceğim" diye mırıldanıyor içinden, "ve her şey değişmiş olacak". Dönüyor, denize bakıyor ve düşünüyor: "Ah! Bu çağda nasıl bu kadar acımasızca yumuşak olunabilir? Bu gerçek mi?" (8)

Düş mü bu? O kocaman iki katlı otobüslerle güneye gidiyorum. Aklımda sayısız temsil. Biraz sonra otobüsten ineceğim, gece olacak, denizi göreceğim, tam önümden başlayacak, aya doğru uzanacak. Pırıl pırıl olacak. Aklımda onun temsili. Ben uzaklardaki savaşları düşüneceğim, hiç uğruna ölen insanları. Bir yerlerde o olacak. Temsili aklımda. Nasıl olabilir? Tanrım, insanlar bu çağda nasıl bu kadar yumuşak olabilir?

Sabah. Uyanmışım. Gidilecek bir işim var. Yataktan kalkmak inanılmaz zor geliyor. Kendimi çok savunmasız hissediyorum. Gerçekler karşısında acınacak bir haldeyim. Düşler gerçek değildir bunu biliyorum. Gündüzleri asla görülmezler. Gündüzleri görülenlere başka bir şey demek gerekiyor. Düşler gerçek, bunu da biliyorum. Yani yaşanabilir onlar. Uyanıkken düşündüklerim beni mutlu etmiyor. Heyecanlanmıyorum. İnsanların artık düşleriyle fantezilerini karıştırdıklarını düşünüyorum. Düşlerin içindeki gerçeği alırsanız, buna fantezi denir. Fantezilere inanılmaz. İnanamazsanız, yaşamış sayılmazsınız. Fanteziler, yaşantılar yerine ikame edilebilir, onlar aldatıcıdır. Düşler asla ikame aracı olamazlar. Belki biraz çağdışı olacak ama ben hala yaşamak gerekir diye düşünüyorum. Asıl amacımızı unuttuk diye düşünüyorum.

İçimde garip bir coşku var. Sabahları genellikle çok mutsuz uyanırım ben. Bu sabah galiba gördüğüm düşlerin etkisiyle böyleyim. Bugünün dünden hiçbir farkı yok. Ama bu sabah çok mutluyum. Son bir düş var, hatırlamam gereken. Belleğimi biraz zorluyorum: Evet, kaçıyorum. Arkamdan kovalıyorlar. Sen, yatağında yatıyorsun. Biraz önce ben de yanında mıydım? Olabilir, bu düşte bana cesaret veren şey bu olabilir. Akşamüzeri. İnsanlar işlerinden

evlerine dönüyorlar. Ben arabaların aralarından kıvrılarak kaçmaya çalışıyorum. Trafik çok sıkışık. Arabaları kullanan yüzler, nasıl desem, mutsuzlar. Yapmam gereken işleri yapmamışım. Hayır, suçluluk değil, daha çok pis bir sıkıntı. Ben ne olacağım diye düşünüyorum. Arkamdan biri kovalıyor. Hep öyle olur ya... Koşamıyorum, ayaklarım düğümlenmiş, bu da hep olur. Derken birden çok büyük bir evin önüne geliyorum. Bundan sonrası o filmin son sahnesine çok benziyor. (9) Evin içinde her yaştan bir sürü insan var. Büyük bir masa, üzerinde her çeşit yemek var. Çocuklar masanın etrafında koşturuyorlar. Nasıl anlatsam, buradaki insanlar çok mutlu. Herkesi tanıyor gibiyim, yüzlerin hepsi tanıdık. Her şey çok güzel, ama aynı filmdeki gibi, bir türlü emin olamadığım bir şey var:

Ben de orada mıyım?

Bilemiyorum...

EŞLİK EDENLER:

1. the The 2. The Blue Nile 3. U.K. 4. Talking Heads 5. King Crimson 6. Smiths 7. Marillion 8. Prefab Sprout, Beautiful South 9. Coen Kardeşler'in "Raising Arizona" filmi.

YAĞMUR TAYLAN

Şizofrengi mi? Orası mı?

-Ben İstanbul'dan arıyorum. Dışarıdan katılan amatör yazar servisine bağlar mısınız? Rica edicem.
-Evet... beklerim. Mersi, sağolun*.
Dıut Dıt...
-İyi günler, benim adım Ali Gökhan.
-Gökhan soyadım. Hayır Gökian değil efendim. Gökhan.
Benim bir yazım vardı da. Onun için şeyetmiştim.
-N'oluyo? Yankı mı yapıyor? Peki, yazımın fontunu biraz kısayım.
Bekleyin, kapamayın.

Şimdi daha mı iyi? Vaktinizi almayayım. Efendim, bazı yazılarım var. İstiyorum ki yayınlansınlar. Ben sizin derginizi okuyorum. Beğeniyorum. Kitapların üçünü de aldım. Henüz okumaya yeni başladım. Her konuda yazıyorum, yani hem kafamı taktığım, hem de enteresan gelişebilen konularda. Bana destek verecek, düşüncelerimi ve hissettiklerimi paylaşabildiğim çok az kimse var. Orada mısınız?

Konuya dolaysız olarak, gözlemlenebilen evrendeki en önemli soruyla girmek gerekiyor. Neden ben? Hep ben özveride bulunuyorum arkadaşlarıma karşı. Niye ben, niye ben? (Siz de /dur bakalım yazıya daha yeni başladı/ hemen niye ben!/ olur mu hiç/ eyvah eyvah/ bu da onlardan/ diyorsunuz. Bilemiycem, ben de bütünüyle kuşkudayım.) Kendime soruyorum. Gerçekten, niye hep ben? Onlar değil. Hep ben onların müziğini dinliyorum, onların filmlerine gidiyorum. Hiçbiri derginize yükselmiyor. Sohbetler bazen böyle başlayabiliyor... "Bir de onların ikiyüzon beygir olanları var. Sıçra hop... Tarkan dün Hisar'da çıktı, sen niye gelmedin. Sıçra hop... Dün kızcağızı otobüsten indirmişler, Beyoğlu'nda da kol geziyorlar. Abi, çok kötü geliyorlar. Azdı bunlar. Hop sıçra... Mecnur'un kolu çıkmış, bu hafta oynayamıyor." Sonra da mecburen şu yöne akıyor. "Karşı cins, vesaire, askerlik anıları, vesair, herkesin işyerindeki sekreter kızlar, vesai, müdür beni çağırdı, vesa, sevkiyat, ves, bugün bir müşteri geldi, karıya aynen kayıt yaptırdım, ve... Ve hepsi bu. Daha başka kesinlikle hiçbir şey yok. Eminim. Şi-şi-yo-rum. Ama onları oldukları gibi kabul etmeye çalışıyorum, yani o kadar da ümitsiz değilim.

Şimdi ikiyüz milyonu bana verseniz, ev alıcam. Biraz ipucu verseniz... Altı numara diyorum. En büyük Güner Ümit. Sıra bana hiç gelmiyor arkadaşlarımın hayatlarını yaşamaktan. Çevremde fikirlerimi rahat rahat akıtabileceğim benzer düşünen kimse yok ki eleştirisel bakış açılarıyla sen daha kırk fırın ekmek ye de ondan sonra oturup yazı yaz desin. Esas soruna yaklaşıyoruz. Sağ şeride geçin lütfen.

Şizofrengi hanımcığım, ben sizi her zaman hoş bir hatun kişi olarak gördüm. Arkadaş olarak başlarız. Her gün birbirimizi ararız. Samimiyet. Sırlarını bana anlat. Bende kalır. Sen de beni arzulasan bile arkadaşlığı bozmayı göze alamayız. Çocuk gibi davranırız. Pişman oluruz. En nihayetimizde hesaplaşma günümüz gelir. Defter-i kebiri açarız. Evde, kanepede iyice birbirimize sokulmuşuzdur. Alkol, duman, kaymaklı ağır tatlılar. Fısıltılarımız önce karşı duvardan tavana, oradan yan duvarlara, ve senin iri göğüslerine seker. Birbirimizi bulmamız için niçün, evet ne içün bu kadar bekledik deriz. Ağlarız.

Sonra ne olursa olur, teğet geçeriz. Kuyruklu yıldızı bekleriz. Eski tas, eski ilişkiye devam. Yine aynı daralmalar. Yoksa bu sıkıntıyı çekmekten zevk mi alıyorum? Rüyamda seni görürüm. Ayrı düşeriz. Sen memleketin olan venüse gitmişsindir. Ertesi gün erkenden uyanırım. Sokağa fırlarım. Mutlaka ama mutlaka bir sabah almalıyımdır, çünkü buraların en iyisi sabahtır. Şizofrengi için hissettiklerim böyle şeyler.

Bakın, ben de Fix'in tuzağına düştüm. Yazdıklarıma, söylediklerime hemen reklamlardan, televizyon spotlarından, gazetelerden alıntılar koydum. Çünkü sanki başka bir yolu yok. Sayın Şizofrengi, bu çok mu moda? Ha? Herkes televizyonu yazıyor. Böyle şeyler çok keyifli oluyormuş. ("Keyif" lafına gelicem.) Yazının arasına ince espri mi oluyor? Çünkü oturup adam gibi bir şeyler yazayım demeye kalktığım zaman, kafama sürekli olarak televizyondan sloganlar, A.Ö.F. meteoroloji ana bilim dalı araştırma görevlisi olduklarından şüphelendiğim hava durumu sunucusu manken kızların söyledikleri ve imar bankası geliyor. En korkuncu şöyle bir şey. İstiklal caddesindeyim. Medyanın uçakları sürekli bomba bırakıyorlar. Dayanılmaz bir uğultu. Kimyasal silah olmalı, genizim yanıyor. Kaçacak hiçbir yerim yok. Her yer çürümüş. Her şey ölü. Her an askıdayım. Ölümden çok korkuyorum. Etrafımda sarılacak hiçbir yaşam emaresi yok. Öldürmüyorlar, ama sürüngdürüyorlar. Ben papağan değilim. Ben kendi kendime bir cümle kuramayacak mıyım? Bir söze başlayıp sonuna kadar doğallığı bozmadan, alıntı yapmadan istediğim yere varamayacak mıyım?

Sinyal ver ve dur. Size ilişikte gönderdiğim yazıyı yazalı on gün kadar oldu. Herkese gösterdim. Üç dört gazeteci arkadaşım beğendiklerini söyledi. Diğerleri de fena olmamış dediler. Ve on gündür kafam sürekli bu yazıyla meşgul. Bir gazeteye göndermek niyetiyle yazdım, vazcaydım. O arada başka şeyler de yazdım. Ama hep o yüksek ses yazısı. Bir sıkıntı, sormayın. Konu asla önemli değil. Aksi gibi bir o kadar da önemli. Kendi fikirlerini söyleyememe aczine ben nasıl olur da düşerim? Öznesi, yüklemi güzel oldu; eh, dizgisi, kurgusu da elle tutulur diye niye beğendiniz lan? Sizin istediğiniz gibi yazmam şart mı? Ben neden kendimi bir beyinsel fahişe durumuna düşürdüm? Resmen orgazm taklidi yaptım. Utanıyorum. Beni yalnız bırakın. Kendimi sattım. Kendi kendime bile yalan söyledim.

Şimdi sorunun kaynağına iniyoruz. Sonuçta insanlar ne demek istediği-

İbrahim

mi kör topal anlıyorlar. Ama ördekleri ürkütmemek için nedir bu obsesif kaygı? Yok ezan sesi ne hoş bir name, yok perdelerden süzülmeler. Neden elim "cami kapılarına 'içerideki ses düzeyi duyma sorunlarına yol açar' yazmak gerekiyor," demeye gitmedi? Neydi benim ezandan oldum olası nefret ettiğimi, bana pis yağlı Araplan çağrıştırdığını söylememi engelleyen?Aslında söylemek istediğim bunlardı. Yapamadım. Korktuğumu itiraf. Tutuklanmaktan mı, dışlanmaktan mı? Ne alakası var (bu konuda yalan söylediğimi ancak doktor Hannibal anlar). Yazının bütünlüğünün bozulmasından korktum. Ödüm patladı. Girdik, geliştik, bir sonuçlaştık. Artık dokunamam. Ellerim kırılır. Kendime ne kadar sinirlendiğimi anlatsam, böyle bir yazı olur.

Keyif. İşte geldik. Önce çok nadirdi. Literatürde, kataloglarda yoktu. Sadece keyif verici maddeler vardı. Keyif kahvesi deyince aklıma kulüp rakısının etiketi gelirdi. Herhalde önce reklamcılar başlattı. Metin yazarları, prodüktörler. "Bu çekim çok keyifli oldu." Anahtar sözcük burada keyif oluyor. Akabinde ajanstaki sekreter sirayet etti. Stüdyolara ondan sonra girdi sanıyorum. "Çocuklar bu kayıttan çok keyif aldım, iyi gidiyoruz." Yavaş yavaş anlam bükülmeleri başladı. Barlar buna çanak tuttu. Edebiyatçılar da işbirliği yaptı. Konuşmalara kramplar giriyordu. Ünlü Türk düşünürü Cem Özer, yakın çevresinde kamuoyunu yoklamak için bulundurduğu ve kendilerine esas varlık nedenleri olarak televizyon yayın saatlerini doldurmak için fason şarkı söyleme, utanmama ve bunun için para bile alma olarak seçen sanatçılarımıza (sanatın tanımını ben yapmadım) bu sihirli şifreyi fısıldayınca işgal tamamlandı. Cümleler bu sözcüksantrik olarak kurulmaya başlandı. Beavis'la Butthead gibi. Bir şey ya rules=kicks ass=keyifli ya da sucks=keyifli değil. Fener'in antremanından sonra röportaj. "Düz koşuda hoca bizi çok yordu. Çift kale maçta verdiğim paslar çok keyifliydi." "Alışverişe çıktım, ay ceketler çok keyifliydi." Bu noktada hastamız keyif sözcüğü, gerçeklikle ilişkisini tamamen koparmış bulunuyor. Lobotomi tek çare. Total anestezi. Dil kurumu sözlüğünün ön kapağından insizyon. O harfine kadar derin bir yarık. Tümör daha fazla yayılmadan kesip alın. Ameliyat yerini dikin. Estetik olsun, iz kalmasın.

N'oluyor? Ne olduğunu söyleyim. Olay sözcüğünün başına ne geldiyse keyif'in de başına aynı şey geliyor. Olay da aynen böyle başlamamış mıydı? Hadise dışarı, olayın sahne sırası geldi. Öncü grup olarak seçkin aydınlarımız önemli olayları panellerde tartışarak olayın sorumluluğunu üstlendiler. Olguyla olay birbirine girdi. Herkes sonra neler olduğunu biliyor. Bir bar olayı. Acıkınca kebapçı olayı. Vitrinlerde "Gömlekte olay!" Artık olay "Güneşte yatmaktan piştim. Bir havuz olayı yapıp geliyorum," raddesine varmıştı. İşin dozunu kaçıranlar, olay kesmeyince fenomene sardılar. İşte işin gerçek içyüzü. Belgelerle, fotoğraflarla. Olay, Çin seddinden Adriyatiğe Türkçe ve diyaletiklerinin konuşulduğu her yere, aynı dil ailesinden geldiğimiz Macaristan ve Finlandiya'ya kadar yayıldı. Bir kelime-işlemi programında dokuz harfli bir sözcükten daha çok puan getirir oldu. Bulmaca tanrısı Ra, olay sözcüğünü çok kıskandı fakat belli etmemeye çalıştı. Margaret Thatcher, G7 toplantısında "All I" diyerek konunun önemine değindi. Felipe Gonzales yerel seçim gezisinde Oley dedi. Allahtan herkes olay anladı da seçimleri Katalonya'da ezici bir çoğunlukla kazandı.

Bugün hangi conta tevzii eylemcisi! sözünün herhangi bir yerinde olay demeye cesaret ediyor? Lütfen, reca edicem suret-i katiyede imtina ediniz. Ağzınızdan yel alsın. Bir zamanların en çok ülke puanı kazandıran as sözcüğü şimdi ayaklar altında... "Hemen doküzyüzden beni ara, senlen küvette şampanya olayı yaşayalım" ya da "Bizim mezrada korucu olayı yogtir" diyenlerle aynı dağarcıktan faydalanırsan başına taş yağar. Dilinin ucuna gelse bile yutkun. Olay derken kara horoz öterse çarpılıp kalırsın .

Yaa, işte bunlar, bunlar oldu. Üç vadeye kalmaz keyif'in de içine edeceğiz. Zaten topu topu kaç sözcüğümüz var? Medya'nın B52'leri işbaşında. Biz de işbaşındayız. İntihar ediyoruz. Semantik serpinti öldürmüyor ama süründürüyor.

Şizofrengi'cim. Canım. Schizoshillis'im. Şimdi yukarıda bölük pörçük şeyler var. Eti senin, lipit dokusu benim. Ne istersen yap. Belki sen de o fırıncılardansın, yayınlamazsın. Bilmiyorum. Niyetim bazı şeyleri seninle paylaşmaktı, ister dergi sayfalarında, ister kendi aramızda, koltukta, duşta. Her ne kadar seni hala arzuladığım doğruysa da sen buna önem verme. İçimdeki hayvani duygulara engel olamayabilirim. Heteroseksüelim... Bu yazının bütünlüğünü, kısmen ya da tamamen ilga, falan filan edebilirsin. Edit etme gibi adetleriniz varsa buyrun. Halen belli bir adresim yok. Bir süredir işsizim. ASPAVA, Allah Sağlık Para Aşk Versin Artık diyerek kendimi avutuyorum... Arkadaşlarımda kalıyorum. Onların bilgisayarlarını kullanarak yazı yazmaya çalışıyorum. Ancak iş bulunca bir ev tutacağım. Şiziciğim, seni işte o eve atmayı düşlüyorum.

Ayaklarıma kara sular indi.
Gezmediğim semt kalmadı.
Evi çok beğendik,
Biz tekrar geliriz dedik.
Bahçe içinde dubleks, kaloriferli
İki oda bir salon.
Yerler parke, cilalı
Mutfağı ferah mı ferah.
Terasta rakı, mangal yaparız.
Köpek de alırız.
Kirasını hiç sorma,
Evsahibi emekli tapucu
İşe çift vasıta,
Dünyanın öbür ucu.
Florya'da.
Bir de uzak olmasa.

Ben kapıyorum. Mersi ve sağolun. (*İkisi birarada daha kapsamlı oluyormuş.) Öp. Ben sizi ararım. Not: Telefona Mehmet çıktı. Adresi ondan aldım. Sonra bir de ne göreyim, meğersem adresiniz kitaplarımızın iç kapağında da zaten yazıyormuş. Komik bir şey. Ali Gökhan.

dedi

INSIDE OUT

chick corea. piano & synthesizers
eric marienthal. saxophone

side one
MAKE A WISH 1:39

Jacky seni düşlerime aldım. sana bir portakalmışsın gibi sarılıyorum. beni sen çekirdeksiz siyah üzümmüşüm gibi anlıyorsun. beni böyle karaya alma tatlım. benim eflatun düşlerim dün bütün gece dolunaya baktım. giysilerimi kızılhaça bıraktım. beni karıştırıyorsun. hiç afrikalı olmadım daha çocukken birkaç sefer ağaçtan düştüm. annem bana yirmibeş kuruş verdi. saçlarımı öptü. Cheery kanayan alnıma bakamadı. yüzü sarardı. eve kadar yürüdük. elimden tuttu. ben yolda ağladım. yüzüm gözyaşlarımla kanla karıştı.

Jacky senin yaşın çok genç. parmakların nasıl uzun. belki beni anlayamazsın, uzaktan oku beni. gözlüklerin vardı ne oldu. seni ben çocukluğumdan hatırlıyorum. her mevsimi öyle yaz hatırlıyorum. safari parkta oynardık. cesurdun sen hiç soru sormazdın. annen sana aşıktı. naziktin. solucandan hiç korkmazdın. beni boynumdan öperdin. erik bahçesine yağmur yağardı. sana kim öğretti böyle öpmeyi.

geceleri tottenham'a tilkiler iner. sana kimse inanmaz. geceleri trene binme. I am a man diyorsun. uyur kalırsın sonra. sana kimse inanmaz. ben annemi başka türlü özlüyormuşum. bu hayat seni öldürecekmiş. böyle deli çalışma. parka çiçekler koymuşlar. sabahleyin sokakları ilk gören sensin. uyu biraz. sanki bahar gelmiş. Kenny G. seni düşlere salıyormuş. güzel düşler senin gibi, diyorsun. hep tatlı düşler sana.

gök lacivert. bir yıldız. mandalina aldım sana. çin tatlısı, böğürtlenli pastil aldım. yollarda portakal soyamazsın. böyle sık hastalanma. sana bir güzel kız aldım. seni seviyor Jacky. bilmiyorsun bütün güzel kızlar seviyor seni.

güzel kızlar seviyor seni.
bir yaprak düşüyor gözyaşı gibi
kurtlar zaferlerini kutluyor uluyarak
pathetic şarkıyı duyuyormusun havadaki
seninle sonbaharda karşılaşmıştık.
Sen halen yazdın. Şiirimi hemen alıp duvara astın. Herkes gördü sanki. Kağıt yemyeşildi. Utandım kaçtım. Sen tropik yazdın. Kafan nasıl sıcaktı. Dokunulmazdı. hiç kar yağmazdı. Kar yağma jacky. Kar yağma.

CITY OF ISABEL 2:02
all music composed and performed by vangelis. and me.

(yağmur bir hafta yağar. tüm caddeler ıslanır.)

bütün giysilerimi kızılhaça bıraktım. üzerimde eflatun gömleğim kaldı. parktayım. kuşlar mahler söylüyor. mesai saatleri... saçlarımı geriye ıslattım. çimlere uzandım. gök parçalı bulutsuz. gök kendinde değil. bu rüya değil. bir uçak kanatlarıyla beraber düşüyor ileriye. az önce havadaydı. ben kendinde değil. bu rüya değil. bir uçak kanatlarıyla beraber düşüyor ileriye. az önce havadaydı. ben ona baktım. bussiness classtan üç koltuk önüme fırladı. takla atarak beni pas etti. anons anında sıkıca kemerlerini bağlamış üç genç işadamı. dusseldorf'a gidiyorlar. içlerinden biri bacaklarıma çapkınca gözattı.

artık kahve içmem ben. artık düş görmüyorum. bir ev var, oraya saklanıyorum. gece metroda grilled herring'i görüyorum. (ızgara ringa balığı) contour ten. eskalatörle yukarı çıkıyor. gece yarısı. yine boyu çok uzun. gözleri kanlı. çantası var. suratı beyaz. görüş alanına giremiyorum. o sağ omuzundan çok uzaklara bakıyor. ilgi alanlarının neler olduğu hususunda yorum yapamıyorum. öğle yemeğini bizde yiyor. contour 10'da oturuyor. gril-

led herring söylüyor. menüyü istemiyor. I know what I want menüdeki en güzel balık. bir içim su herring. dışarısı yağmur.

kağıtlar inceliyor. okuyamıyorum. parmaklarım soğan ve yosun kokuyor. ayağım kayıyor grilled herring'in önüne düşüyorum. fazla savrulmadan düşüyorum. kimse seni görmüyor. iyi misin diyor gülerek. düştüğüm için özür dilemeli miyim bilmiyorum. biraz daha yeşil çay teklif etsem mi bilmiyorum.

derste su borularını seyrediyorum. invensions işleniyor. ciminileri seyrediyorum. çatılara yağmur düşüyor. richard bronson aniden soru soruyor bana. mevzuyu bilmiyorum. özür diliyorum. herkes öğreniyor. richard bronson yeniden - sevdiğim hayvanları - soruyor. tilki fare yarasa. kafamda ciminiler tütüyor. kafamdan yağmur boşanıyor ansızın. sen müstesnasın zaten bekliyordum diyor bara richard bronson. vangelisin sonu yok. su boruları kafamda dolaşıyor. özür diliyorum. bilmeden seviyorum invensions'ı. invensionsta kaç oranında su mevcut glikoz değeri nedir. invensions benden anlarmı.

senin hiç günahın yok. bir gece sadece beş mil. ters yönde otobanda son sürat gidiyorum. biraz parasına. baby calm down. yaşım onyedi. bir arabayı biçiyorum.

ben artık yemek yiyemiyorum jacky.

sigara içiyorum.

kuşlar beni uyutmuyor. biraz yorgunum bu yüzden.

sana bir soru. kaç kız var hoşlandığın benden başka.

TALE OF DARING 5: 42
by chick corea. chapter one. chapter two

Yoshi en çok bir japonla, İngiliz Rottweler dişisinin melezi olmak istiyor. Yoshi kromozom sayısından anlamıyor. boynuna siyah tasma takıyor. Yoshi yirmi yaşında. design okuyor. yüzde yüz japon olmanın hiç eğlenceli olmadığı bir anında, bana olmak istediğim melez karışımını soruyor.

sebzeleri karıştırıp saatlerce kaynatıyorum harlı,ateşte. benim artık boyum uzamıyor. sebzelerin tadı iğrençleşiyor. soğanlar yumuşuyor. ben incelmek istiyorum. archway'a yürüyorum artık ben. yüzmeye gitmiyorum. havuzun içinde su oranı düşük. archway bize yakın. kilisenin bahçesinde kayboluyorum. kilisenin bahçesinde kediler. teoloji okuyamam ben. su kaynıyor çılgın gibi. sebzeler, bizi böyle abuk karıştırma sultanım, diye sızlanıyorlar. başıma ağrı girdi. suyun içinde zıp zıp. excuse me benim başka niyetim yok. mahvettin bizi boyun devrilsin diyorlar. sebzeler sensible olamıyor. sabah saat üç buçuk. alarmoklok ötüyor. sen hala uyuyor musun. Jacky kayboluyorsun. ben senin hakkında hiç kayıp ilanı vermedim. Allnight FM'de, arayıp sormuyorsun. kirpiklerini yıka. ben çok hassas biriyim. aklımdan gitmiyorsun.

beynimde deniz yosunu, anası ve soğan. küveti doldurdum, kafamı gömdüm 3:18 dakika. ciğerlerim genleşti. küvet sıcak. beynimde kaynamış teriyaki soslu soğan zarı. dışarıda yağmur. Robert de Niro'ya bir zarf var aşağıda. bir haftadır bekliyor. açmıyorum. herkes bekliyor. ne zamana kadar.

seni düşündüm platformda dokuz dakika last night. son metroyu gözlüyordum. tren geldi yavaşladı. önümde bir kapı duraksadı. ben bir parça The Double Life of Veronique, bir parça seni bekliyorum ki trende ikinci koltukta, bu tam bir rüya, yorgun ve uykulu oturuyorsun. tren kalabalık ayaktayım. kucağına çikolatamı attım. herkes bize bakıyor. sen nasıl afallıyorsun. gülümsüyorsun. benimle gel gelemem. hadi gel, neden. planlamadım. doesn't matter çabuk in kapı kapanıyor. üzgünüm. stand elear the doors please! gözlerin hüzün hüzün. arkama bakmıyorum. mind the doors. platformda yine yanlızım. good bye. asansöre kayıyorum. eve kayıyorum. eve kadar ağlıyorum.

hoşçakal. mind the doors. mind the doors. aklımda.

cheery yanımda yok. elimi tutmuyor.

alnım kanıyor. sarı yüzüm.

evin yolu çok uzun.

beni gördüğünü söyleme Jacky sana kimse inanmaz sadece unut treni bana bazen olur bu. yüzünü yıka. senin hiç günahın yok. günün ağarması an meselesi. belki yağmur yağmaz daha başka. yorgunsun. bana bazen herşey olur Jacky. sen çok masumsun. regent park'ta gül bahçesine yağmur yağıyor. gel boynumdan öp beni.

LOLA

London, Freegrove St.

"AŞIK VE MAŞUK" A TAŞLAMA (YA DA

Sıcak bir yaz günüydü, bu sıcak bir de mekan olarak Ankara'yı seçmiş ise daha bir sıcaktır. Üç adet 10,000 TL' nizi ancak biraraya getirmiş iken, iki tane de abonman edinip Kızılay'ın yolunu tutmuşsunuzdur. Hemen Dost'a gider, dergilerin arasından örneklerinden farklı bir renge bezenmiş olduğunu umduğunuz "Şizofrengi"yi ararsınız, tamam! İşte oradadır; hemen bir tane alır ve para mezbahasına doğru, raflardaki kitaplardan gözünüzü olanca iradenizle kaçırarak uygun adımlarla ilerlersiniz._Paranızı ödemenin verdiği gururla, tekrar durağınıza gitmek ve bu insan yığınından kurtulmak için sadece Yüksel'in aşılması gibi, daha sonra bir sorun görünümü gibi olacak olan bir engel kalmıştır. Tam o sırada 6-8 yaşlarında, gözlerinde pırıltılarla iki erkek çocuğu size yaklaşır ve konuşmaya başlar "affedersin 'abla', ben ve arkadaşım dileci falan değiliz önceden söyleyelim. Senden sadece 'bir şey' istiyeceğiz; bize parasını daha sonra ödemek üzere birer simit alırsan, sana yemin ediyoruz ki en kısa sürede öderiz. Sen yeter ki bir gün ve saat ver, seni burada bekler, paranı da aynen öderiz; hatta yarın buraya geleceksen yarın öderiz... O anda ne düşündüğmü, onlara ne dediğimi, onların ise bana küfredip etmediklerini ve eve nasıl geldiğimi hatırlamıyorum, sadece iki şey; benim "abla" onların ise sadece "çocuk" oldukları... Evde ise saatlerce ağlayıp küfretmeme rağmen neden ağladığımı, kimlere küfrettiğimi bilmiyorum; hatta bunun neyi değiştirdiğini de... İşte derginin bu sayısının benim için bir de bu yönü olunca, okumaya başlarken hep "tüm bunlara değmeli" mantığı hakimdi sanırım.

Yazıları keyfime göre bir sıralama ve bu düzende okuyabilme özgürlüğünden yararlanarak önce F. Altınöz'ün, daha sonra da Y. Taylan'ın yazılarında buna çok da yabancısı olmadığım sahnelerden bahsedilmesiyle gecem daha bir geceye büzündüğü bir anda "Aşık ve Maşuk" ile birlikte adama, dört duvar arasındaki sessizliğime dayanılması güç bir öfke ekleniverdi. İşte yine "aşk" üzerine konuşuluyordu; her zamanki gibi önce aşkın tarihsel analizi yapılıyor, sonra toplumsal konumu belirleniyor ve bu yapılırken de, nereden geldiği bilinmeyen bir cesaretle Tarkan'ın kasetini alacak kadar seven ve sayıları ancak 1 milyonu bulan kişiler günümüzde tüm değerlerde ve duygularda olduğu gibi "aşk"ın da temel kriteri yapılıyordu. Türkiye'nin büyük bir çoğunluğunun gençler tarafından oluşturulduğu düşünülürse ve iyimser bir tahminle bu kriterinizin ancak 1/60 gibi bir değeri olduğu da açıktır.

Geçenlerde biriyle tanıştım; adı Ahmet; dokuzunun görme özürlü(!) olduğu 14 çocuklu Malatyalı bir ailenin en küçüğü ve o da görme özürlü(!). A. Ü .Hukuk Fakültesi'nde okuyor, kendisi gibi diğer bir kardeşi de Bilkent Üniversitesi'nde...Dokuz görme özürlü(!) kardeşin bu ikisi dışında biri de kız olduğu için okutulmamış, diğer altısı ise A. Ü. Hukuk Fakültesi'nden mezun. _İkisinin derecesi de var. Görebilen beş kardeş ise Malatya'da çobanlık yapıyormuş. Ben bunları gözlerim faltaşı gibi açılmış

TAŞLAMAYA TAŞLAMA)

olarak dinlerken benim kullandığım "görme özürlü olan sensin ve diğerleri, ben körüm" dedi. Bugünlerde hep bunu düşünüyorum; gerçekten de biz "görme özürlü" müyüz? Acaba Ahmet haklı mı?

Ve diyorum ki, öfkem yanlış anlaşılmasın. Ne sadece "Aşık ve Maşuk"a, ne o yazıyı yazana, ne yayımlayanlara, ne de öyle düşünenlere; yalnız kendime, kendim gibilerine (ne demekse) ve yani bize... Ne söylesem, dönüp dolaşıp bana geliyor nasılsa!

Yazıda "Aşk" ve başka kavramlarla ilgili derinlemesine bir araştırmaya girilmeyip Heidegger'ci bir analize başvurulması bir şans mı yoksa bir şanssızlık mı bilemiyorum ama bildiğim bir şey var; o da yaşamımızın belli dönemlerinde yüzyılın hastalığına tutulup "daha akılcı, daha gerçekçi" olmak için tabulara açtığımız savaş ve bunu da belki de biraz haksızlık ederekten Nietzsche'ye alet ederek yapışımız...

Aktöreye karşı başlatılan bu mücadelenin asıl amacı neydi? Yıkmak, hep yıkmak mıydı? Hep yıktık, ama yerine ne koyabildik? Bazı şeyleri yıkmasak daha mı iyi olurdu acaba? Aşk akıl işi miydi? Akıl ile duyguların ayrılması emri kim tarafından verilmişti? Ve neden hiçbirimiz buna itiraz etmemiştik? Hep bu sorularla boğuşurken Nietzsche'nin bir sözü aklıma gelir; "Değişenin arkasındaki değişmeyen..." Ne dersiniz, bu "değişenin arkasındaki değişmeyen şey" sevdiğiniz kızın ya da erkeğin evinize geliş saati yaklaştıkça yüreğinizde duygunuz o tarifi imkansız heyecan olmasın, ya da "o" gelecek diye bütün evi baştan aşağı donattığınız "onun en çok sevdiği çiçekler", ya da onunla buluşacakken son anda gelen bir telefon: "Kusura bakma, işim çıktı, bugün buluşamayacağız" sözleriyle tüm gününüzü acımasızca dolduran, duvarları üstünüze üstünüze getiren o can sıkıntısı olmasın?.. Bunlara benzer birçok şey yaşamadık mı, bunları nasıl inkar edebildik ve güçsüzlüğümüzü, korkaklığımızı ne hakla "abi aslında aşk yoktur" söylemlerinin ardında gizlemeye çalıştık. Acaba biz bu işi beceremedik mi dersiniz!.. Sadece bir kadını ya da bir erkeği sevdik, onun yanağından gayrı her şeyi paylaştık, onu kıskandık, onu her şeyden sakındık, gözümüz ondan başka hiçbir şey görmedi de "o" gidince biten ve tükenen ve "aslında olmayan "aşk mıydı, yoksa "biz" mi? Neden hep sadece "bir şeyi" sevebiliyoruz, sevdiğimize her şeyimizi veriyoruz(!), veriyoruz da karşılığını(!) alamayınca "kadınların (ya da erkeklerin) hepsi böyle", diyerekten sanki evrensel bir doğa yasasına ulaşmış bir bilim adamı edasıyla kendi varlık problemlerimizi "aşk"ın varlık-yokluk sorunsalı haline getiriveriyoruz ve evrenselin keşfinden duyulan gururla kadehlerin gölgesinde ahkam kesiyoruz; "yanılıyorsun hocam, anlattığın her şey aslında aşkın yokluğuna tekabül etmekte; biraz anlamaya çalışsan ve biraz da mantıklı olabilsen hemen görüvereceksin gerçekleri(?)". Tabii, hoca haklı; sevdiğiniz kızı öptüğünüzde hissettikleriniz pekala "p"ve "q"larla ifade edilebilir! 1/60'lık "terapisti olan" kesimi bir tarafa bırakırsak, diğerleri ne yapıyorlar? Ve daha önemlisi biz onlara neler yapıyoruz? (Çünkü "aşkın varlık-yokluk" tartışmalarının asıl hedef kitlesi onlardır.) "Kızım aş bunları aş!", "Sen hayatını yaşa kızım, bakire değilsin diye seninle evlenmeyecek adam zaten sana layık değildir." (Bunu söylerken bir eli bacaklarınızda, bir çift gözü de göğüslerinizdedir.) "Ben bakire bir kızla asla evlenmem" (bu sözlerin sahibi şimdi evli; akrabası ve kendi köyünden bir kızla); "Evlenmek benim için önemli değil, bu yüzden seninle evlenmeyeceğim(!), baştan bunu konuşalım da sonradan bir anlaşmazlık çıkmasın!", "Onunla önceden konuştuk abi, kimse kimsenin hayatına karışmayacak (acılarına ve sevinçlerine bile kimbilir!), ikimiz de kendi hayatımızı yaşıyoruz; yani senin anlayacağın biz tabuları yıktık, modern bir ilişki yaşıyoruz, sen de böyle yapmalısın; bak o zaman hayat ne kadar güzel oluyor!".

Bazı ilişkiler pazarlık kaldırmazlar; dostluk gibi, arkadaşlık gibi, aşk gibi... "Önceden anlaşalım!" diye başlayan bir ilişki tükenmez de; tükenecek ne vardır ki, paylaşılacak ne vardır ki?.. (Tanrı kadınları entel magandalardan korusun!) Hep düşünürüm, "neden insanlar onsekizinde ateşli bir devrimci, otuzunda kırkında ise sosyal demokrat olurlar?" diye, neden bu şaşmaz bir olgudur? Acaba gençliğimizde hata yaptık, fazla idealisttik de, şimdi biraz da mantıklı olup hayatın gerçeklerini daha mı iyi görüyoruz? Gençliğimizi mi harcatmıştık? "Zaten biz çocukluğumuzu da hiç yaşamadık" değil mi?..

"Dünyaya atılmışlığımızın" (Heidegger) bilincinde olan biz "authentic" insanlar olarak acaba kendi çaresizliğimizin bütünlüğünü saplanırken, "iki hiç" arasında bir de kendimizi ve yaşantılarımızı hiçleştirmiyor muyuz?.. "Hep denedik, hep yenildik" (S. Beckett) -de "olsun" diyemedik mi, "gene yenil"-mekten mi korktuk, yoksa "daha iyi yenil"-mek için cesaretimiz mi yok?.. Ne dersiniz?..

MİNE ALPHAN

YARIM KALAN ŞEYLER

"Yıldızlar eskidirler
yıldızlar çipil çipil gözleriyle bizimdir
biz böyle onlarla birlikte yaşarız
onlar bizi bilirler "

Attila İlhan

1

Yarım kalan şeylerdiniz. Benimdiniz. Değildiniz. Mahzun bir yarım akıllıydınız. Bendiniz. Değildiniz.

2

Adınız cennet ya da cehennemdi. Bir sabah zorla sokulmuştunuz kliniğin "tecrit"ine. Yaka paça. Kir pas içindeydiniz. Oysa nasıl soyluydunuz. Tuhaf şeyler söylüyordunuz. Trenlerden ve peygamberlerden söz ediyordunuz. Biz "normaller" hiçbir şey anlamıyorduk söylediklerinizden. Adınız yoktu artık. Her sabah demir parmaklıkların gerisinden parmakla işaret edilen "şu arkası dönük kırmızı gömlekli"ydiniz. Kaç gün geçirdiniz orada? Bir sabah dışarı alındınız, trensiz ve peygambersiz! Coşkuyla gülümsediniz. "Affekti de düzelmiş bunun yahu" dediler. Bana müsaade dediniz. Müsaade sizindi. Adınız cennet ya da cehennemdi...

3

Sonsuz bir açlıkla sevmiştim seni. Gözlerini her gün biraz daha anlamıştım (anlamak önemliydi o zamanlar). Avuçlarımızda ne çok yürek gizli olurdu. Taşra istasyonları kadar hüzünlüydü avuçlarımız. Paslı teneke kutularda eflatun sardunyalar açardı. Çaya batırılmış bir bisküvi ılıklığında gelirdi akşamlar. Akşamları severdik. Arınırdık tüm suçluluklardan esmer aydınlığında. Her şey aşka yenikti o zamanlar...

4

Elleri gökyüzü kadar geniş bir kadın... Çocukluğumdan... Yaşlı. Ama hep yaşlı. Yorgun ve hep kırgın bir Karadeniz türküsü. Peştemalında güven ve sarı yirmibeşlikler gizli. Ne çok, ne çok özlediğim... Kan değil, emekle bağlandığım...

5

Sezmiş miydin "esmer bir çocuğun dilinde"* kalacağını? Elde tutulan ve hiç açılmayan, yakınlığı sona saklanan, boş vakitlere ertelenmiş bir dostluk. Sözel ya da sayısal değil. Duygusal. "Acılar Bilgisi"* dersinde hep öğrettiğin. Anladım, şiir kitaplarından da öğrenilir psikiyatri...

6

"Yalnızca yitirdiklerim üzerine yazabilirim
Hiçbir vakit sahip olmadığım şeyler üzerine
Suskunluk üzerine -bu sahip olduğumuz tek özgürlük"

Sun Axelsson/çev. L. Özkök

7

Ataerkil bir karanfildi babam. Yalnızlığını çok sonra anladığım!

8

Aşağıdaki yapıtlardan hangisi İsmail Ziya'ya aitti (çoktan seçiniz)?
a- Aşkı Marazi
b- Peder Katilleri
c- Paranoya ve Cürüm,Yarım Deliler ve Himayeleri
d- Isırgan Tohumu
e- Yarın Bizimdir Yoldaşlar
Doğru yanıt "c" olmalıydı. "c", cicinin "c"si.

9

İşaret parmağınız ve baş parmağınızla burnunuzun iki yanına sıkıca bastırdınız. Gülümsediniz. Sonra ağzınızı yaya yaya ve sözcükleri uzata uzata bağırdınız: "Lidya krallığından Medya krallığına gitmekte olan Kapital Turizm sayın yolcuları, otobüsünüz hareket etmek üzeredir, yerlerinizi almanız rica olunur. Kapital Turizm hayırlı yolculuklar diler". Sonra yine gülümsediniz ve eklediniz: "Acılar şirketten"!

10

Şaşkınlık, acı, çaresizlik, öfke ve kopkoyu bir hüzün... Seni yitirdikten sonra iliklerimize işleyen duygu parçacıkları mıydı bunlar, yoksa bireysel ve toplumsal nice acılarla yüklü yaşamda/yaşamlarımızda senin "onaylamadığını" fısıldadığın gizemli bir dipnotunda yansıyan bir kuşağın/kuşağımızın ortak yazgısı mıydı? Aylar var ki görüşmemiştik, ama bu kirli şehrin bir yerlerinde senin varolduğunu düşlemek, güven veren, sıcacık yaşam dolu gözlerinin ışıltısını, telaşlı ve mekanik gidişimizde hatırlatmak nasıl da rahatlatıcıydı. Fakülte yılları. Seksen öncesinin kaotik ortamı. Tababeti ve hayatı birlikte öğrendiğimiz günler... Geceyarısı sohbetlerinde inandığın, savunduğun taslak bilimadamından sahici bilimadamı kimliğine umutla, coşkuyla, hırsla yürüdüğün günler... Pasteur'den ve Allende'den konuşmuştuk bir gece. Allende'yi tanımadığın için kızmıştım sana ve sen Pasteur'ün savaşını anlatmıştın ve en çok teslim olmamasını sevmiştin Allende'nin. Sonsuz bir incelik ve üretkenlikle paylaşmayı ve uzlaşmayı denemiştik. "Ağzımda bal gibi tatlı bir türkü/bir iner bir çıkarım bu yokuşu" çağrışımında aşkla, tutkuyla söyunduğun hekimlik... Acar dostum, koç burcunun Eros çocuğu. Nefretle lanetliyorum Tanatos'u... Dilimin ucunda gözyaşlarıma karışmıştı günlerce Ahmet Oktay'ın dizeleri: "ve insan/en beklenmedik anda/en umulmadık durumda/kekeleyebilir".

11

Bizi en çok ne etkiliyordu o zamanlar? Birlikte yaktığımız ateşler mi? Ateşin etrafında söylediğimiz türküler mi? Yamalı, püsküllü, yatılı çocuklardık. Ortaköy kararmamıştı henüz. Sonuçta hayatın kıyısında çelik çomak oynuyorduk. Bütün yollar cami avlusuna çıkıyordu...

12

Petra Kelly ve Afife Jale ... Farklı tarihlerin ve farklı coğrafyaların onurlu karyatitleri... İsyanın ve yenilginin sevgisiz çicekleri...

13

Nasıl başlıyordu "Yenişehirde Bir Öğle Vakti"***? Sallanan bir kovakla... Nasıl bitiyordu? Kavağın devrilişiyle...

A.Haldun Soygür

.....
.....
.....
..... *Behçet Aysan
**Sevgi Soysal

kız

NEYMİŞ?

1./ Neymiş... BALE belden aşağıymış... cinsellik, cinsel göndermeler, beden hatlarını belli eden giysiler vs... Ulan KIRKPINAR YAĞLI GÖTÜRÜŞLERİ ne peki?! O üstünde peştemalden başka bir şey olmayan adamların ve 'oğlan'ların, çıplak bedenlerini okşaya okşaya yağlamaları, sarılmalar, yaslanmalar, elini daldırıp birbirinin kalçasını sıkmalar, arkasına geçmeler, üstüne yatmalar, çırpmalar, çevirmeler, bacaklarına dalmalar... Bu ülkede erotiktir diye BALE'nin önünü kesmeye çalışanların gözüne GELENEKSEL KIRKPINAR YAĞLI GÜREŞLERİ'ni sokmalıdır. Afişler hazırlanmalı, şehrin duvarlarına, panolarına asılmalıdır. Gazetelere ilan verilmelidir. Hatta televizyon için bir klip bile hazırlanabilir. (Evet, medyanın üstüne gitmek zamanı).

2./ Neymiş... sanata tükürürlermiş. İki heykeli erotik bularak kaldırmışlar, tükürmekten falan söz etmişler. Pekala... madem öyle... silahları seçiyorum:

2a./ Memleketin bütün heykeltıraşları birer erotik heykel yaparlar. Sonra bu heykeller alkışlarla Ankara'nın parklarına, bahçelerine, meydanlarına bırakılır. Eğer heykel yapıp parka bırakmanın cezası varsa çekilir. Tutuklanmaksa tutuklanılır. Göze almak ya da olmamak...

2b./ Memleketin bütün heykeltıraşları, ressamları, seramikçileri vs. Ankara'da bir meydanda toplanırlar. (Meydanı Ankara'yı bilenler seçer). Beraberlerinde büyükçe bir 'şey' getirirler. (Kutu, büyük bir bardak, küp ya da bu iş için özellikle üretilmiş bir şey, bir kap). Herkes bu şeyin içine tükürür. Tükürük dolu şey yüklenip belediye binasının önüne götürülür ve Anakent belediyesine karşı dökülür.

3./ Neymiş... sokak, cadde, kültür merkezi adlarını değiştiriyorlarmış. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'nu, Uğur Mumcu'yu kaldırıp Kara Murat, Hasan Gazi, Malkoçoğlu gibi isimler koyuyorlarmış. Pekala, buna da pekala diyelim ve silahlarımızı seçelim:

3a./ Onlarca Uğur Mumcu Sokağı levhası hazırlanır. Bu levhalar, Uğur Mumcu'nun çalışmaları ve yaşamı göz önüne alınarak seçilmiş sokaklara farklı gruplar tarafından aynı günde, aynı saatte asılır. Bu saat, Uğur Mumcu'nun arabasıyla beraber havaya uçurulduğu saat olabilir.

4./ Neymiş... Sivas katliamının yıldönümünde Evrensel Kültür Merkezi'nde anma etkinlikleriymiş, stadyumda Pir Sultan Abdal 'şenliği'ymiş, Karacaahmet mezarlığında mezar ziyaretiymiş... Pöh derim ben bütün bunlara!!! Ölenlerin ardından ağlayıp oflamanın bir şey kazandırmayacağından, mücadeleye devam etmek gerektiğinden söz ediyorlar. Bilmiyorlar ki, onların ağlayıp oflama diye aşağıladıkları şeyin gerçek adı "ACI"dır. ORTAK ACI: Pek çok görüş ayrılıklarına rağmen, görüş ayrılıklarını da, diğer ayrılıkları da askıya alarak insanların birbirlerine kenetlenmesini sağlayabilecek şeydir. Yoksa mücadeleye devam etmekten söz edip Evrensel Kültür Merkezi'nde 'yanarken bile aydınlatan aydınlarımız'dan bahseden safsata konuşmalar düzenlemek, stadyumlarda şarkı söyleyip, sloganlar atıp halk oyunu gösterileri yapmak, Asım Bezirci'nin ve Nesimi Çimen'in mezarlarını ziyaret etmek mi bizleri birbirimize kenetleyecek?..

4a./ Efendiler!.. İlle de dans edecekseniz stadyumda değil, meydanda, ateşin etrafında dans edin. Ağıtlar yakın. Siz şimdi ağıtı da küçümsersiniz; pasifize edici, kabulcü, ilkel bir olgu dersiniz. Ben insani bir olgu diyorum. Ağıt edilgenleştirmez. Stadyumdan, kültür merkezinden, mezarlıktan dönenler o gece rahat uyuyabilirler ama ağıt yakanlar, ama acıyla birbirine yaklaşanlar uyuyamaz, ertesi sabah işe gitmek için saatlerini ayarlamazlar.

4b./ Efendiler!.. Sivas katliamının yıldönümlerinde MADIMAK OTELİNİN MAKETİ yapılıp yakılmalıdır. İlk önce perdeleri yakmışlardı di mi?.. Pekala, madem öyle... her yerde perdeler yakılmalıdır; kentler duman içinde kalmalı, insanlar öksürmelidir, bu perdelerin dumanı genizlerini yakmalıdır.

5./ Kim Uğur Mumcu'nun öldürülmesini protesto etmek amacıyla kendi arabasını havaya uçurur?..

Süreyyya Evren

BASTIM → YATTIM

1 Nolu askeri mahkeme Selimiye 'deydi o muhteşem kışlayı her zaman Kadıköye gemiyle giderken görüp çok merak ederdim. Zaten neyi merak etmişsem hepsi başıma gelmiştir... O sabah avukatımla beraber sabahın ilk saatlerinde yola koyulduk bu Selimiye'deki ilk mahkememdi çok tedirgin bir halim vardı. Avukatım sezmiş olacak ki hiç korkmana gerek yok dedi. Abin bu işin üstesinden gelir dedi, epey bekledikten sonra Nizamiyeden içeri girdik üstlerimiz arandı yakamıza bir kimlik verdiler ve mahkeme salonuna doğru yürüdük. 1,5,-2 saat sonra sıramız geldi mahkeme salonuna çağrıldık. Dört veya beş hakim bir sivil savcıdan oluşan bir heyet vardı. Hakim ana adı baba adı derken söz sırası bana geldi ben 5. ağır cezada ve Basın bürosunda verdiğim ifademin aynısını verdim, olayda hiç bir suçum olmadığını tekrar ettim.Benden sonra avukatım bir iki cümle konuştu. Konuştuklarını ben yanında durduğum halde duyamıyordum mahkeme heyeti onun konuştuklarını nasıl duyuyordu bilemiyordum. Çok ince sesli biriydi. Zaten sonraki duruşmalarda hiç konuşmadı hep yazılı müdafa yaptı. İlk mahkeme kısa sürdü hakim gereği düşünüldü dedi.

1. mahkeme: *T.C Yasasının 142,311 maddelerini ihlal suçlarından sanık hakkında yapılan yargılama sonunda mahkememizin görevsiz olduğu kararına varılmıştır. As. Savcı sanığa yüklenen suçun mahiyeti işleniş tarihi itibariyle mahkemenin görevsiz olduğu, olumsuz uyuşmazlığın çözümlenmesi için uyuşmazlık mahkemesine baş vurulmasını istemiştir.*

Hüküm:Sanığa yüklenilen suç mahiyeti olduğu işleniş şekli ve tarihi itibariyle sıkıyönetimin ilanına neden olan yaygın şiddet eylemlerinden bulunmadığı nedeniyle davaya mahkememizin bakamıyacağı kanısına varılmakla ortaya çıkan olumsuz uyuşmazlığın çözümlenmesi için 2247 sayılı yasanın 19. maddesi uyarınca uyuşmazlık mahkemesine baş vurulmasına duruşmanın 21/10/1980 salı günü saat 9.30 bırakılmasına oy birliği ile karar verilip açıklandı. 29/7/1980

1 ay sonraya gün verdi ve oradan çıktık. Gemiyle dönerken dedimki abi biraz konuş sesin çıksın sen dedi merak etme bu daha ilk mahkeme. Rıhtıma çıktığımızda iyi günler dedim. Bana paran varmı dedi. Çıkarttım verdim. Bir ay çabuk geçti. 2. mahkemeye çıktık girmemizle çıkmamız bir oldu.

2. mahkeme: *Hakim gereği düşünüldü dedi. Yoklama yapıldı sanık ve vekili geldiler. Dosya tetkik edildi geçen celse mahkememizin görevsiz olduğu nedeniyle uyuşmazlık mahkemesine yapılan başvuruya cevap verilmiş olduğu uyuşmazlık mahkemesinin 23/12/1980 Ta-* →

rih 1980/338-529 sayılı kararında anlaşmazlığın askeri yargı yerinde çözülmesi gerektiğine karar verilmiş olduğu anlaşıldı.

Savcı: yasa değişikliğini kapsayıp kapsamadığı uyuşmazlık mahkemesinin kısa kararından anlaşılmaktadır. Gerekçeli kararın beklenmesine karar verilmesini isterim dedi. Sanık vekili:istem uygundur dedi gereği düşünüldü.Gerekçeli kararın beklenmesine ve duruşmanın 24/Nisan /1981 cuma günü saat 9.30'a bırakılmasına oy birliğiyle karar verildi. Başkan üye üye

Merak ettim sordum ne oldu diye Ankaradan bir yazı bekliyorlar dedi; uyuşmazlık mahkemesinden yazı gelmemiş. Onu bekliyorlar. 3. mahkemede gene duruşma yok gene yoklama yapıldı. Bir ay sonraya her mahkemeye muntazam gidiyorum. Soğuk kış ayları başladı. Biz gene her mahkeme gidip geliyoruz. Bir defasında avukatım mahkemeye gelmedi. O zaman çok kızmıştım tek olarak içeri girdim gene erteleddiler. O gün evde hanım sordu ne oldu diye dedimki avukatım gelmedi. Hanım dediki sen bu avukatı değiştir bu senin başına iş açıcak dedi. Ertesi günü avukatın yazıhanesine gidip neden gelmediğini sordum işim vardı dedi. Abi dedim benim davamı biliyorsun ölüm kalım savaşı veriyorum eğer dedim kusura bakmasan seni azledicem. Kendime başka bir avukat bulucam dedim. Öyle şey olurmu dedi bu onunda işine gelmiyecekti, gazeteye ilan verip onu azledecektim. Beni gene ikna etti ; gene mahkeme günü geldi.

3. mahkeme: *Yoklama yapıldı sanık ve vekili geldiler. Sanık vekili; savunmamızı hazırlayabilmek için münasip bir mehil isterim dedi. Savcılığın iki sayfadan ibaret 28 /4/1981 tarihli esas hakkındaki mütelaası okundu netice olarak sanığın Komünizmi övmek suçundan beraatine Komünizm propagandası yapmak suçundan 5680 sayılı basın yasasının 16/4 maddesi aracılığı ile T.C. yasasının 142/1-6, 173 /son maddesi uyarınca ve ulusal duyguları basın yolu ile zayıflatıcı propaganda yapmak suçundan yine basın yasasının 16/4 maddesi aracılığı ile T.C yasasının 142/3-6, 173 son maddeleri uyarınca ve yine suç işlemeye kışkırtmak suçundan T.C yasasının 125 maddesi gereğince tecziyesini istemiş olduğu anlaşıldı. Gereği düşünüldü, sanık vekiline savunmalarını hazırlayabilmeleri için duruşmanın 26/ Haziran / 1981 cuma günü saat 14 .00 'de bırakılmasına oy birliğiyle karar verilip açıklandı. Başkan üye üye*

Bu sefer duruşma salonuna girdik. Hakim bana bildiriyi bastıran kişiyi bulmamı söyledi. Bende nereden bulucam kolluk kuvvetlerinin arayıpta bulamadığı kişiyi ben nasıl bulayım dedim. Mahkeme yavaş yavaş sonlara doğru geliyordu. Avukatımda hiç ses yok gene yazılı müdafasını verdi. Mahkeme gene ertelendi.

4. mahkeme: *Yoklama yapıldı. Sanık savunmasında suçsuzum beraatime karar verilmesini isterim dedi. Sanık vekilinden savunması soruldu savunmasını yazılı olarak hazırladığını beyan ederek beş sayfadan ibaret savunmasını* →

adı

özetledi. Gereği düşünüldü: Dosyanın tetkike alınmasına duruşmanın 13 Temmuz 1981 pazartesi günü saat 9,30 bırakılmasına oy birliğiyle karar verilip açıklandı.

Bir ay gene geçti 4/5 sayfalık bir müdafayla salona girdik. Heyete müdafasını verdi. O gün birazda konuştu ben artık bu davanın bitmesini istiyordum. Dört senedir gide gele usandım huzurum kalmadı ben karar vereceklerini beklerken gene bir ay sonraya ertelediler. Avukat artık bu son mahkeme olur dedi. Güzel bir müdafa yazdım dedi. Bu iş burada biter dedi. Mahkeme karara kalmıştı. Teşekkür edip ayrıldık, gün gene çattı geldi. O gün çok heyecanlıydım sabah tanıdık eczaneye gidip diyazem diye bir kutu hap aldım. Mahkemeye saat beşte girdik ben saat beşe kadar kutunun yarısını bitirdim. Salona çağrıldık kafam o kadar iyi olmuş ki adım atacak halim yoktu. İçeri girerken uzun demir parmaklığa çarpıp devirdim. Hemen askerler gelip kaldırdılar. Hakim bile benim durumumu sezdi avukat söz alıp müdafasını yaptı, sıra bana geldi. Ben suçsuz olup beraatimi istedim. 15 dakika ara verdiler koridora çıktık avukatım karar verecekler dedi. Hiç korkma bir şey olmaz abine sen güven dedi. İçeri alındık karar okunacak hapların tesirinden ben kendimde değilim. Hakim kararı okumaya başladı.

Son mahkeme: *Gereği düşünüldü: Gerekçesi bilahare yazılacağı üzere:*

1-Sanık matbasında Biji Gulan başlıklı bildiriyi bastığı, ancak bildiriyi yazan kişinin belli olmadığı anlaşıldığından 5680 sayılı basın yasasının 16/4 maddesi delatiyle bildiri içeriğinde komünizm propagandası suçunun işlenmiş olduğu kanatine varıldığından hareketine uyan T.C yasasının 142 /1 maddesi uyarınca " beş yıl ağır hapsine " suç basın yolu ile işlenmiş olduğundan T.C yasasının 142 /6'ncı maddesi uyarınca tayin edilen cezanın 1/2 nisbetinde arttırılmasına ve sanığın yedi yıl ... ay ağır hapsine T. C yasasının 173 /son maddesi uyarınca iki sene altı ay müddetle Aydın ilinde ikametle emniyeti umumiye nezareti altında bulundurulmasına T.C yasasının 31 ve33 maddeleri uyarınca yaşam boyu amme hizmetlerinden yasaklanmasına ceza müddeti kadar yasal kısıtlılık altında bulundurulmasına dosyada mevcut suç konusu bildirilerin T.C yasasının 36 'ncı maddesi uyarınca müsadere edilmesine oy birliğiyle karar verildi.

Verilen karar sanık ve vekilinin yüzlerine karşı iddia makamında C . savcısı ve tutanak , sivil memur hazır oldukları halde okunup açıklandı. 13/7/1981 Başkan üye üye sivil memur

Not: Dosyada mevcut olan bildirileri basın yasasına göre ben verdim. İki adet basın savcılığına iki adet basın bürosuna altı adet derleme md. 'ne bildirilerin gerisininde ne olduğunu kimse bilemedi, belkide dağılmadı. Ben bunları yetkili yerlere vermeye bilirdimde o ortamda benim bastığımı kim bilecekti eğer yetkili mercilere vermeyipte benim bastığım sabit olsaydı o zaman bu cezaya koyuyo.

bu kadar üzülmezdim. Çünkü suçluydum iyi niyetimden dolayı bu cezayı bana verdiler. Ayrıca emniyet güçleri bastıran kişiyi ne aradılar ne soruşturdular. Çünkü benim ikametgahım belli idi. Davayı üzerimde yürütüp beni mahkum ettiler.

Bize çıkın dedi. Beni tutuklamadı çıkınca oraya çöktüm kaldım on, onbeş dakika sonra biraz kendime geldim. Avukata ne oldu dedim ceza verdiler ama hiç önemi yok bunun askeri yargıtayı, temyizi var dedi. Müdafalı olarak temiz hakkını istedi. Birtek ümidim yargıtay kaldı bekledik temyiz gününü. Bir seneye yakın bir zaman oldu. Müdafalı olarak yargıtay günü belli oldu. Avukatım geldi ben Ankaraya gidiyorum sen gelecekmisin dedi. Dedim ben gelmiyeceğim sen yalnız git. Benden para istedi verdim ve gitti. Zannedersem pazartesi günü yargıtayda davam vardı.O gece sabaha kadar uyuyamadım erkenden matbaya geldim. Saat dokuz olsunda evini arayayım dedim,o da beni aramamıştı.

Saat dokuz olunca telefonu açıp aradım. Hanımı çıktı avukat beyle görüşücem dedim. Uyuyor dedi, bir zahmet kaldırın dedim. Beş dakika sonra telofona geldi. Merhaba abi dedim, sabah sabah ne rahatsız ettin. Zaten gece geldim dedi. Abi dedim ben sabaha kadar uyumadım. Meraktan çatlıyacağım ne oldu dedim o gayet sakin şekilde onayladılar dedi. O anda telefonun başında terler dökülmeye başladı, o günkü halimi halen hatırlarım artık her şey bitmişti. Teşekkür ettim telefonu kapattım. Kendimi sokağa attım ben şimdi ne yapacaktım her şeyim alt üst olmuştu. Hem ben hem ailem bir felaketin içine girmiştim. Aileme bunu bir kaç zaman söylemedim. Benim yatmam hiç bir şeyi değiştirmezdi fakat onlar ne olacaktı. Oğlumda yeni askere gitmişti en uygunu kaçmaktı, oğlum askerden gelene kadar kaçacaktım kararımı vermiştim. Eşe dosta sormaya başladım yargıtaydan dosyam ne zaman infaz polisine gelir diye onbeş,yirmi güne kadar gelir dediler.

Hemen arabamı sattım on gün kadar evde kaldım on gün hiç uyumadım hep kulağım kapıdaydı. Yanımdaki handa çok değerli bir matbaacı abim vardı benim durumumu duymuş çağırdı, üzülme dedi o da demokrat bir insandı bana dükkanını hiç bozma bana bırak ben her ay şu kadar para hanımına veririm. Oğlun askerden gelincede dükkanını ona bırakırım dedi. Buna çok hemde çok sevinmiştim. Çünkü evimi geçindirecek parayı bulmuştum mağdur olmayacaklardı. Artık evde kalıpta yakalanmamda hiç bir mana yoktu. Son kere eve gidip hanımla konuştum, karar verdik oğlan askerden gelene kadar kaçacaktım. Ve evden ayrıldım. Hiç eve gitmemek şartıyla tam on sekiz ay kaçtım. Nereleremi gittim nerelerdemi yattım. Bunlarıda öteki sayıda yazar bu anılarımı bitiririm.

LUNATIC

"Gitgide daha da yalnız hissediyorum. İşte bu yüzden benim yaşlarımda insanın yaşamını sürdürebilmesi için çok büyük aşklara ihtiyacı var."

LEONARD COHEN
Cumhuriyet Gazetesi'nden Çeviri-Röportaj

Gökyüzünde, içine aldığı yolcuları her gece çok uzaklara, üzeri sırlarla kaplı mendireklerin arkasına gizlenmiş limanlara götüren bir gemi var.

Gökyüzünde, her gece kaptansız ve rotasız olarak meçhul limanlara doğru yelken açan çılgın bir gemi var.

Gökyüzünde, her sabah kocaman bir ateş kütlesine çarparak batan bir gemi var.

Adı Lunatic.

Ben Lunatic'in en devamlı yolcularından biriyim.

Lunatic'te rezervasyon, kuyruk, bilet...

adı

Lunatic'te kontrolör, ilk anons, son anons ve benzerleri yok.

Görüş alanınızı çöp tenekelerinden, kaldırım çukurlarından, caddelerde sarı gözleriyle böğürerek yol alan tuhaf hayvanlardan, birbirinin yüzüne bile bakmadan, hiç konuşmadan hızla yer değiştiren insanlardan, vitrinlerden, duvar diplerinden, mazgallardan, yol kenarlarındaki ölüm rengi direklerden, direklerden bağırsak gibi sarkan telefon kablolarından, tekleks, çiftleks, çokleks beton mezarlardan gökyüzüne doğru değiştireceksiniz.

Görüş alanınızı şehir denen disütopik bilim-kurgu filminden, gökyüzüne doğru değiştireceksiniz. Hepsi bu.

Lunatic'te geceleri başını hafifçe yukarı kaldıran herkese yer var.

Size Lunatic'teki son yolculuğumdan söz etmek istiyorum.

O gün bir sürü saçma sapan şeyle uğraşıp yorulmuştum.

Gecenin gelmesini bekliyordum, sabırsızlıkla Lunatic'e gideceğim anın hayaliyle yaşıyordum.

Akşamüstü iş dönüşü hiçbir yere uğramadan doğruca eve geldim. Maskemi çıkardım. Pencereyi açarak Lunatic'i beklemeye başladım. Hava kararmıştı. Çok geçmeden gökyüzünün çılgın gelini bembeyaz duvağıyla gözüktü; ışıl ışıldı. Bulutların arasından dans ederek yükseliyordu. Göz kamaştırıcıydı. Beni çağıran sesini duydum, "Hazır mısın?" diye soruyordu.

"Hazırım" diye yanıtladım, heyecanla.

Bir ışık huzmesi ile içine çekip aldı beni. Üzerimize doğru gelen büyük bulut kümelerinin arasından süzülerek yol almaya başladık. Bembeyaz bir gemide, gökyüzü ile denizin arasındaydım. Bilirsiniz, deniz, gökyüzünün yerçekimine yenik düşmüş halidir. Gökyüzü, denizdeki gibi hırçın dalgalar halinde köpürmeyen, birbirine incecik su iplikçikleriyle tutunmuş su damlalarından ibarettir.

Ve bu nedenle uçmak, gökyüzünde yol alan çılgın bir gemide meçhul limanlara uçmak su damlalarının arasından, incecik su iplikçiklerine yaslanarak uçmak, büyüleyicidir.

Lunatic, gökyüzünde yerçekimine meydan okuyan mavi su

damlaları denizinin ortasında yoluna devam etmekteyken, ben de gözlerimi kapatarak hayallerimin okyanusuna daldım.

Onu ilk kez gene Lunatic'te görmüştüm.

Geceydi, malum.

Ona dair ilk anımsadığım bakışlarındaki rüzgardı. Bir serinlik hissi... Hani olur ya, birdenbire içiniz ürperiverir de, esintinin nereden geldiğini bilemezsiniz.

Bir yandan serinliğin sarhoşluğuna kapılır, bir yandan da bu tatlı ürperişin kaynağını aramaya başlarsınız. Talihliydim. Kimi zaman talih, bir serüvenin yolunu aydınlatan ışık olur. İçime yayılarak beni ürperten rüzgarın estiği yeri bulmuştum. Gülümsemesi esrarlı bir kadının gözlerinden geliyordu, bu rüzgar. Onun gözlerine daldım, beklemeksizin.

Gözler yüreğin yaşama açıldığı kapılardır ya, buğuluydu gözleri. Su damlacıklarıyla kaplıydı. Gözleri su damlacıklarıyla kaplı kadınlar, dünyanın en güzel kadınlarıdır. Güzel kadınların gözyaşları yüreklerinden çıkar ve gene yüreklerine doğru akar.

Gözler sadece kapıdır, aracıdır ve çoğu zaman aldatıcıdırlar.

Gözyaşları ise asla... Kadınların yüreğine ancak gözyaşlarının geçtiği yollar izlenerek ulaşılabilir.

Ağlıyordu. Öptüm onu. Havai fişekler patladı içimde. Gökyüzüne ışık saçmaya başladım. Yıldız derler adına ya desinler.

Onlardan bazılarının benim öpücük izlerim olduğunu biliyorum.

Konuşmuyordu hiç. Bırakmıştım kendimi. Bakışlarının rüzgarında sürükleniyordum. Güzel bir kadının bakışları bazen delice esen bir rüzgarla alıp sizi içine, daha önce hiç görmediğiniz, olağanüstü kıyılara götürür.

Bazen de ya suyun durgun aktığı bir yerde karaya vurdurup çamura bular ya da bir kayaya vurdurup paramparça eder.

Güzel bir kadının ırmak gözlerine girip sürüklenmeye başladığınızda bütün bunları göze almalısınız.

Göze almıştım. Daha doğrusu gözlerimi alamıyordum ki... Sarılmıştı, olanca sıcaklığıyla. Dans etmeye başladık.

Lunatic'te birlikte, bulut kümelerinin arasında süzülerek dans ediyorduk.

O an tamamen buharlaşıp gökyüzündeki mavi su damlalarının denizine karışabilirdim, inanın. Bunun adına ölüm de denebilir, evet.

Bir insan için en mutlu olduğu anın içinde, o an henüz tamamlanmamışken evrenin sonsuzluğuna karışıp gitmekten daha güzel ne olabilir ki, söyleyin.

Adı ölmekse, evet, ölmek istedim o an, karışmak sonsuzluğa... Yitip gitmek...

Bu isteğimde daha önce yaşadığım benzeri anların ardından düştüğüm hayal uçurumlarında aldığım ağır yaraların etkisi olmuş olabilir.

Bir kez daha aynı acıyı yaşamak istememiş olmamın bu isteğimde rolü olabilir. Ama ne fark eder? Ne fark eder? Söyleyin... Halen o anı sürüyordum. Lunatic'teydim. Bakışları rüzgarlı bir kadınla birlikteydim. Dans ediyorduk. Bana ağlayarak sarılan bir kadının yüreğinin sesini dinliyordum. Belki de kadın yüreği bir fırındır da alev alev. Gözyaşı onun ıslaklığı... Buğu onun sıcaklığı... Kim bilir?

Ona "Seni çok seviyorum" dedim. "Çok seviyorum". Nasıl karşılık vereceğini bekliyordum, merakla.

Lunatic yolun sonuna gelmişti. Fark etmeden. Sıcaklığı artmıştı. Hızla erimeye başlamıştık. Kaybolmadan, gökyüzündeki su damlalarının arasına karışıp gitmeden ilk ve son kez sesini duymak istiyordum. "Ben de" diyen sesini. " Ben de seni çok seviyorum" diyen sesini ilk ve son kez. Gün ağarıyordu. Lunatic'in içinde kocaman bir ateş kütlesine doğru hızla yaklaşıyorduk.

LUNATIC

ONUNKİ

Gecelerden biri. Gene karanlık.
Yıldızların ve ayın gökyüzünün yanlızlığını paylaştığı bir gece. Yeryüzünde hala insanların yaşadığı gecelerden biri. Aklım ve bedenim yeryüzünde. Arif'in sünnet düğünündeyim. Bir restoran.
Bir kulüp.
Bir kafe.
Bir bilmem ne. Herkes giyinik.
Çıplak yok.
Hanımlar, beyler. Oğlanlarla kızlar. Sabah başlayan, günü kaplayan telaş, tartışma, histeri unutulmuş.
"Ne giyeceğim?".
"Çok mu frapan oldum".
"Bu bana küçülmüş".
"Kapat şu göğüslerini".
"Bu çok sönük oldu, yaa".
"Geçen de bunu giymiştim".
"Sırtın çok açık".
"Hiç kimse umurumda değil ama ..."
"Kravatsız gidilir mi, sonra ne derler"
Hiçbir şey olmamış gibi. Hiçbir şey yaşanmamış gibi. Herkes birbirini çok seviyor! Gülümsemeler oyuncak.
"Canım nerelerdeydin"
"İnanmazsınız, geçen kulaklarınızı çınlattık"
"Ne kadar da büyümüşsün"
"Hiç görünmüyorsunuz"
"Bir gün bize de bekleriz"
Saat daha erken. Süperego kontrollere devam ediyor. Tedbir ellerden bırakılmamış.
Sofralar renklendirilmiş.
Cilalanmış.
Yiyecekler prezantabl. Şık.
Hiç kimse tok değil. Mide asiti diz boyu.

olsun.

Hiç kimse aç gözükmüyor. Allahtan biri ufaktan yemeye başlıyor. Çatallar elde, kaşıklar belde, nezaket akıllarda.

"Yemeğe hücum".

Şimdi şu peçete ne olacak. Nereye girer bu. Masanın üstünde mi kalsa. Boynuma mı soksam. Tabağın altına mı. Neyse, Ayşe hanım bacaklarına koydu. O bilir. Görmüş geçirmiş kadın. Ben de oraya koyayım.

Gece ilerliyor.

Ay, tepeden aşağı aydınlatıyor. İyi göremiyor olsa gerek. Bütün kötülüklerin anası alkol kanlara sızıyor.

Tam o sırada pat pat.

Ne oluyor? PKK mı yoksa! Ama biz turist değiliz. Askerliğimizi yapalı da çok oldu. Yoksa sayın bakanımız mı teşrif ettiler.

Kaldır kafanı. Yukarı bak.

Yaa, hiç tahmin etmemiştin değil mi? Bilmem ne bey yaparsa böylesını yapar. Havai fişek bunlar. Ne manzara değil mi? Ay şaşkın.

"Ay vallahi çok güzel".

İstanbul. Garip kent. Hemen yakında bir varoş. Varoş da bir evimsi. Yıkılmaya mühürlü. İçinde çocuklar. Onlarda Ay'a aşina. Ama bu ışıklar ne? Ve niye? 29 Ekim bayramı mı? İkinci cumhuriyeti mi kutluyoruz? Brezilya şampiyon mu, yoksa? Ben anlatayım.

Arifin çük kesilme bayramı.

Vay canına! Arifinki kesilince içinden fişekler mi fırlıyor?

Kötülüklerin babası alkol nifak tohumları ekiyor.

Köşede bir adam. Düşünüyor. Üç ay sonra kendi oğlunun şeyi kesilecek. Şu Arif'in düğünü sönük geçsin diye ne kadar istemişti. Şimdi daha iyisini yapmak gerek. Babasını satayım Arif'in. Hanım ne der şimdi. Fişeksiz de olmaz. Fişekli olursa da, taklit diyecekler. Bir çük içinde reklam ajansı tutulmazki birader. Ben Arifin de...

Köşede bir adam içiyor. Aldırmıyor. İçiyor. Bedava. Bedava da dört dubleden sonrası pahalıyo patlar. Eşi çaktırmaz huzursuzlardan. İçme dese herif kızacak. İç derse herif iyice kızaracak. Kaza geliyorum diyor.

Yemek müziği bitti. Hafiften oyun havaları. Dans müziği de diyorlar. Şimdilik göstermeler. Yumuşak figürler. "Ah bir de tango olsa neler yaparım" diyen nezih kıvırtmalar. Kızartmalar da masalara geldi.

Ben tatlıyı bekliyorum.

Kahkahalar şenleşiyor.

Bütün kötülüklerin teyze oğlu alkol vücudları sarıyor.

Arifinki yaralı. Arif gazi. Dolaşıyor. Yanağı tükrük içinde. Teyzeleri öpüyor. Öpüyor. Amcası onu ne çok severmiş.

"Herkes onu çok severmiş."

O bıkkın. O işin farkında değil. Baba hüzünlü. Baba tahsilatı gözlüyor. Yakada altın birikimi henüz bahşişleri karşılayacak düzeyde. Öpen takıyor. Kimi çaktırmadan. Hızlıca. İşi büyütmeden. Çünkü altın ufak. Kimi daha yavaş. Törensel. Ayılmalar, bayılmalar. "Altının üstüne adımızı yazsaydık keşke. Kim bilecek bizimki olduğunu. Bunu düşürme olur mu oğlum".

Tatlıyı bekliyorum.

İnsanlar birbirlerine tanıştırılıyor. Nedense herkes "memnun" oluyor. Hafif kalkıp, hızlı oturuyor. Otomatik.

Kulaktan kulağa dedikodu oyunundan bahse gerek yok. Müzik duvarları aşıyor. Hanımlar beyler. Kızlar, oğlanlar. Duvarları yıkıyor. Oynarım şıkıdım, şıkıdım. Kim takar valsı, tangoyu. Şıkıdım. Nasıl olsa artık kimse farketmez. Atlar son düzlüğe girdi. Laf olmaz, söz olmaz. Şıkıdım. Hepimiz aynı haltı yiyoruz.

Hala tatlıyı bekliyorum.

Giysiler, artık önemsizliğin acısını yaşıyor. Ceketler masaya asılı. Askılar omuzdan aşağı. Gömlekleri ter bastı. Felaket. Ah, neydi o sabahki telaş. Giysilerin geceyarısı hüznü.

Atlar finiş çizgisini geçti.

Adam sarkıyor. Kız kaçıyor. Oğlan kusuyor. Kadının memesi sarkıyor. Müzik sokağa fırlıyor.

...

Sokaktan geçenler var.

Geçiyorlar.

Geçip gidiyorlar.

Acaba benim hala tatlıyı beklediğimi biliyorlar mı?

KÜLTEGİN ÖGEL

Faşistlerle Birlikte

Omuz Omuza....

Maça gidiyorum. Takımımı desteklemek, oyuncuları görmek, takımım için bağırmak istiyorum. İyi futbol da istiyorum ama daha çok 3 puan istiyorum. Hakemin kim olduğunu önceden gazetede okumuşum, onunla daha önce bir "olayımız" olup olmadığını hafızamda gözden geçiriyorum. Sakatların durumu, takımın form grafiği, Arif'in yine mi joker olacağı, vs...

Tam maç havasındayım işte...

Uzun zaman sonra, bedava girebileceğim için ilk kez Numaralı'ya gidiyorum. İçeri giriyorum. Manzara beni şaşırtıyor. Güzel giyinmiş insanlar, temiz yüzler, modern kılıklar, özel localarda oturan Cimbom'lu genç kızlar, oğlanlar, yaşlı kokonalar, buruşuk suratlı, yağlı enseli işadamları VIP salonuna girip çıkıyorlar... Adnan Polat'ı görüyorum, Alp Yalman'la birlikte. Gururlular. Hıncal'ı uzaktan tanıyorum, girişteki rezaletten akşam televizyonda muhakkak bahsedeceğini söylüyor... Ama bence sorun değil, bir dahaki haftaya digital okuyucu koyup içeri girme sorununu da hallederler. Arthur Andersen'e Bilgisayar Yönetim Bilgi Sistemi hazırlayan, kendi şirketleri teknolojiyi sonuna kadar kullanıp kâr üzerine kâr yapan işadamlarından oluşan Yönetim Kurulu niye bu basit şeyi düşünemesin? Hıncal'ın bu tavrını tanıdık bir vakaya benzetiyorum.

Numaralı, her zamanki gibi, tezahüratlara katılmıyor. Zaten yeni açıktaki "fedakâr" taraftarlarımızı da dağıtmışlar. Onlar şimdi "tam açıktalar". Açık tribüne doğru sürülmüşler. Yeni açık "kartlı" olmuş. Oraya Milliyet Tribünü diyorlar artık. Kupon toplayıp kart kazananlar orada. Çocuklarıyla birlikte oradalar. Sarı-kırmızı iple bezenmiş çocuklar, babalarının yanında mutlular. Ama organizasyon yok. Onlar da Numaralı olmuşlar. Bağırmıyorlar. Çoğu zaten tezahüratları da bilmiyorlar. Bildikleri ise "ayıp" olanlar... Onları çocuklarına televizyonda duyurmamak için nelerle uğraştıklarını düşünüyorum...

— Babaa... Ne diyorlar ?

— Galatasaray yener, diyorlar evlat...

Eski açık hâlâ aynı. Ziyaretçi Cimbom'lar orada.. Maça geldikleri için çok heyecanlılar... Tribünler, çimleri sulayan fıskiyeler, çimleri kesen arabalar... Ambulansların gelip yerlerini almaları, ısınma turları, taraftarın kendine özgü ritüellleri, vs., hepsi ilgilerini çekiyor. Merakla, bir sağa, bir sola kafalarını çevirip izliyorlar... Bazen heyecanlanıyorlar, çok sesli tezahüratlarda yürekleri titriyor... Kısa bir süre sonra yalnızlıklarını, misafirliklerini unutup profesyonel taraftar gibi davranmaya başlıyorlar. Gözleri Kapalı'da, oradan başlayacak kıvılcımı bekliyorlar, gelir gelmez tribüne dönüp -yine de zayıf ve saygılı bir sesle- "hadi beyler" diyorlar...

da

Kapalı'dan kıvılcım bekliyorlar, bekliyoruz...

Kapalı...

Kapalı, takımımın beyni. Gerçek taraftar orada. Erken gelen, yeni şarkı yazan, idmanlara giden, malzemeciyle tartışan, Fener'liyle, Beşiktaş'lıyla kavga eden taraftar...

O gür ses onlardan çıkıyor... Maçtan önce bağıran ve seslerini tüketen heyecanlı taraftarları onlar durduruyor... UEFA kurallarına uyulmasını onlar denetliyor... Bayrakları onlar asıyor... Lig maçında yan hakemin kafasını onlar yarıyor... Ekmek bıçaklarını onlar yakalatıyor...

Kapalı'nın taraftarı ayrı bir grup... Bana orada liselilerin olduğunu söylüyorlar... Liseliler orada, doğru... Ama orada başkaları da var...

Orada faşistler var artık. Kapalı'nın solundaki üst girişe bayraklarını asıyorlar. Üç hilal. Çok kalabalıklar. Artık azınlık değiller. Geçen yılı hatırlıyorum. İstiklal Marşı sırasında "tamam inşallah" işareti yapan temiz yüzlü, iyi giyimli bir Refah'çıyı liselilerin nasıl kovduğunu anımsıyorum. "Laik Türkiye" tezahüratının nasıl bütün stadı kapladığını düşünüyorum. O zaman 5-6 tane bozkurt işareti yapan çapulcu faşistin nasıl sinerek ve korku dolu bakışlarla bir köşede durduklarını düşünüyorum.

Kapalı arkadaşım Nejat, artık gitmeyeceğim diyor. Kapalı'da neredeyse herkesin İstiklal Marşı sırasında bozkurt işareti yaptığını anlatıyor. Yüzlerinden nefret akıyor. Fener'den sonra Cimbom'u da ele geçirdikleri için, Kapalı'yı ellerine geçirdikleri için mutlular. Rahatsız olanlar Numaralı'ya geçmeye karar veriyor. Kapalı'yı onlara bırakıyoruz. Bayraklarını da asmışlar. Çünkü sindiriyorlar artık. İstiklal Marşı'nı işaretsiz dinleyenlere ters bakıyorlar. Sanki "seni yazdık" diyorlar...

Daha geçen yıl, her maçta İstiklal Marşı söyletmek için, sıradan taraftarın duygularını zorlayarak hemen marşa başlamalarını ve insanları kalkmak zorunda bırakışlarını düşünüyorum. Mecburen söyleniyordu. Homurtular yükseliyordu:

— Ne bu kardeşim, her maçta olmaz ki... Milli maç mı bu?..

Homurtular kalmadı. Marş, futbolun bir parçası oldu. Artık faşistlerin hamle ederek marşı başlatmalarına gerek de kalmadı. Çağdaş Yönetim Kurulu, kasetten piyanoyla bozkurtlara ve bizlere "yol gösteriyor". Daha düzenli okuyoruz. Fener ise bando getiriyor, daha canlı oluyor... İlk ele geçirilen kulüp olduğu için herhalde...

Tribünlerde pat durumu bile yaşanamıyor. Taraftar olunuyor, taraf olunamıyor.

Ağızları çok bozuk. Birbirlerine bile "skerek" hitap ediyorlar. Arkadaşlarına yer tutuşları kaboca. Bayrak örttükleri yer 100 kişilik ama sadece 1 kişi yer tutuyor. Kimse oralara oturmaya cesaret edemiyor. Polislerle inanılmaz yakınlar. Bazıları sohbet ediyor, birbirlerine sigara ikram ediyorlar... Bir kısmının yüzleri kavruk, mahallede de aynı kabadayılıkları yaptıkları çok açık. Bir kısmı ise "yeni Türk milliyetçisi". Temiz giyimli, modern görünümlüler; ay-yıldız takıları var ve bozkurt işareti yapıyorlar. Liseliler, evet, liseliler bozkurt işareti yapıyor (bir kısmı da "tamam inşallah").

Şimdilik sadece Kapalı diye sevinmek mi gerekiyor yoksa? Yağmur, Beşiktaş maçında bir kişinin bile marşta elini kaldırmadığını söylüyor. Rahatlıyorum; ne de olsa arabacı takımı Beşiktaş! Ama aklıma daha 5-6 yıl önce Gümüşsuyu'nda bize saldıran ve dayak atmak isteyen Beşiktaş'lıları getiriyorum. İki kişi, o zaman bunların potansiyel faşist olduğunu tartıştığımızı anımsıyorum.

Futbolun ideoloji "atladığını" düşünüyorum. Tribünlerdeki vehametin bölünmeyle giderilip giderilemeyeceğini bilmiyorum. Numaralı'ya geçmek, 3 hilalli bayrağı bu sefer karşıdan görmeme neden oluyor.

Hay Allah, ne yapsak, faşist mi olsak?.. Bu saatten sonra mümkün değil ki...

Maça mı gitmesek?.. Bu saatten sonra mümkün değil ki...

Bu sefer de çekildiğimizi düşünüyorum.

Bu kaçıncı çekilme?..

Sayısını hatırlayamıyorum...

MEHMET ŞENOL

YABANCI BİR GECEDE SERBEST ÇAĞRIŞIMLAR

GİRİŞ

Zamanı artık yarın farklı boyutlarda yaşayacağız. Seninle bütünleştiğimiz anlam çok gerilerdeki bende kalacak. Sen sonsuz uzayın derinliklerindeki beni, haklısın ki bir illüzyon sanacaksın. Seni götüren gemi paylaştığımız anlamı fiziksel mesafenin doruklarına çıkaracak. Biz istemesek de işte bu mesafenin esiri olacağız. Biliyorum, düşüncelerimizin arasındaki titreşimler silinip yok olacak ve unutuluşun sınırında, yeni bir boyutta resmimiz yağmur damlası gibi asılı kalacak. Ayrıntılarımız da yetmeyecek artık ayrıntısız bir düşün karanlığının dağılmasına. Hoşçakal sevgili çocuk. Zaman seni büyüten bir ninni olsa da, sen ki zamansızlık boyutunda büyü. Saatlerin dışında açan bir güle dön. Bir çıkış olsun içindeki an, dışına çıkman için kendinin. Bil ki, işte orada ben varım. Tekrar buluşacağımız boyut oradadır işte.

1. Seans

De ki; "Bu yeryüzü artık sonsuz ölüler katıdır". Böyle diyor, işte gündüzleri görmeyen, geceleri büyük karanlıklarda beslenen sonsuz ruhum. Sonsuz ruhum artık bundan böyle o "Büyük Ölüm" adına konuşacak. O Büyük Ölüm'ün kokusunu, karanlıkları oldüren yapay ışıklarınız hep sizden sakladı. O Büyük Ölüm kentlerinizin dışındaki ıssız dağlarda büyüdü. Yırtıcı kurtlar o Büyük Ölüm'ün âsası oldu aydınlıklarınıza düşman. O Büyük Ölüm'ün ilk tohumları zehirlediğiniz ırmaklarda yeşerdi, sonra sonsuz ölülerin kirlettiği kumsallara sıçradı. O Büyük Ölüm yükselen gökdelenlerin temeline karışan kölelerin kanı gibi mikroplar taşır durmadan, çöp kutularına atılmış vicdanlara. O vicdanlar ki, sonsuz ölüm doğurur yaşayan iskeletler suretine bürünmüş. O Büyük Ölüm, sonsuz ölüler katının kurtuluşudur. Sıcaktan kurtulmak için kendini suya atan bir köpek gibi, işte o Büyük Ölüm de kurtuluşunuzdur, sonsuz sıcaklıktan.

2. Seans

Titreşim öldürüyor. Ey yarasalar, alçaltın bu amfinin sesini. Günah, günahın gizlenmesi, benliğin arka sokaklarına. Suyla yıkandı suçlarım, gölgelerin kapladığı gömütlüklerde. Sen ki dağların bağrındasın ey cehennem kılıklı Zerdüşt. Sen ki duymadığım seslerin kurbanı... Haydi ver elini şimdi, üst erdemin yıkılmış gönül köprüsüne. Çık git sancılarımdan haydi. Beni duymadığım yağmur seslerine bırak. O sönmeyen ateşin alevine ve ateşi besleyen yabanıl kadın ellerine. Zamanın gelecek öznesi değilim ben. Titreşim öldürüyor.

3. Seans

Gözlerim bağlı. Derin bir kuyunun dibindeyim. Hissediyorum, kayan bir yıldızın arkada bıraktığı izi. Şeyleşmiş atomlarım artık farklı zamanların yolcusu. Bir ayin başlayacak. Gözleri oyulmuş bir kompüter, çarmıhta. Sayılar başkaldırıyor makinelere. Gece sessiz. Makineler yanlış hesaplar veriyor geceye. Gecede ölmüş yargıçların afişleri. Şiddetli bir yağmur gecede, her şey ıslanıyor. Yeniden kokmaya başlıyor toprak. Çılgın hastalık. Bulunmamış doğrular.. Ve cinayet filmi gentillice bir törenle yakılıyor. Ay masmavi ya da kızıl. Modanın esiri mi olacak hep renkler? Cinselliğin sembolü mü olacak hep o siyah melon şapka? Yanılıyorsun küçük adam, yok olmanın sınırsız imgeleminde. Ya da ben üşüyorum belki. Belki o Büyük vicdanların çadırları yok üzerimde. Pusulalar yorgun. Yön ani bir çıkış oysa, kaçınılmaz ve kararlı bulutsu masallara. Gözlerim neden bağlı, bu karanlık ne!.

4. Seans

Neden gülüyorum böyle ben, hız resmî geçitlerine? Adressiz bir uzaklık, peşimdeki yakınlık. Son ayrıntı delicesine bir anda... Hayır, gelmiyor artık rıhtımda beklediğim sessizlik. Kalabalık bir tren son hızla işte kalktığı istasyona dönüyor. Ölüleri dışarıya atıyor biletçi. Biliyor, en sonunda kendi gidecek. Onun için biraz ağır. Tek seçenek kalıyor geriye, varolmak. İğrenç şarkıcı bundan habersiz. Bir sokak ötede resmî geçit var. İğrenç şarkıcı hazırlık içinde tırnaklarını boyuyor. Belli ki ölümün fotokopisini çekecek. Hayır, yalan, iğrenç şarkıcı da yok, resmî geçit de. Yollarda boyama çalışmaları var. Bir sürü köle kan bağışlıyor bu iş için. Oysa timsahlar bataklıklarda idlerinin güdümünde fırtınayı beklemekte. Güneş doğmayacak diyor biri. Şizofren olmalılar diyor bir başka birisi birilerine.

5. Seans

Sakınımsız bir tecavüzün gelgitleri, üstinsana pembe boyalı evler sunuyor. Reklam ışıkları ona eşlik ediyor. Lunapark son deminde. Boş yere hedef arıyor bir çelik parçası. Ben neler konuşuyorum böyle? Zavallı şehitlerin ruhunu akbabalar çalmış. Görsel bir estetik olmalı toplu mezarlar yığını. Zavallı şehitler, topluca lanet akbabalara. Ey yalanların son rütbesi, uluyan kurtların sesini bölen çığlık, son alçalış, sana bir kutu morfin veriyorum, naklen bir intihar ya da kozmik bir iltica.

(sürecek)

Hüseyin Kurnaz
(Son Büyük Yalnızlık ve SSE)

Kırk milyar insanı diri diri kızarttığı için Hitler'e minnettarlık duyuyorum.
Ben böylece biraz biraz insan olduğumu kavrar gibi oluyorum
Nöbet kulesinde iki asker birbirini düzüyor ve askeri mahkeme 'idam' diyor
Hitler bıyığı bırakıyorum, gözlerimde anarşist bir intikam ışığı
Hain, gaddar ve zalim olduğumu, açıklıyorum
Sapık, sadist, eşcinsel ve anadan doğma kör olduğumu
Hayattan kopmuş bir şizofren, katil bir şizoid olduğumu
Çocukluğumun bütün masallarını ve babamı öldürdüğümü
İlkönce kendimin sonra da ablalarımın ırzına geçtiğimi
Ne kadar fahişe varsa apışaralarına mızrak soktuğumu
Fanatik bir müslüman, kahraman bir türk, sapına dek erkek olduğumu
Yaptıklarım yapacaklarımın teminatıdır, diyorum
Yürüyorum çankaya köşkü'ne, bir yedi yıl da ben oturuyorum
Ben, sıradan bir milletvekili olduğumu... itiraf ediyorum.

Fiyatı kırk kuruş olan bir politikacıyı yanağından, karısını kalçasından öpüyorum.

Politikacıların bütün kadınlarını ben geneleve "müşteri" yapıyorum
Ufukta azrail ve katiller görülüyor, fahişeler ve generaller ise daha yakında
Milli ve manevi değerlerle giydirilmiş bu kenti tavana ters asıyorum
Yurt savunması dışında bütün 'değiş-tokuş'lara 'hayır' diyorum.

Bir bakan bile olamadıktan sonra niye yaşıyoruz sanki şu dünyada?
Yüce duygularla yüklü bir politik gelecek için, şimdiden hazırlanıyorum
Biliyorum ölüm ilanları ve cenaze marşı gelecek daha sonra
Ama ben yaşamı, iflah olmaz deliliğime sığınarak savunuyorum.

Bir cezaevinde kanun hükmünde bir kararname bekliyorum
"Sallandırmadıktan sonra bir kaç kişiyi, niye yapılmıştır darağaçları?"
Geçen yüzyıldan kalma bir burjuvanın, bukalemun bir burjuvanın
Bütün burjuva karılarının, soyunun sopunun sülalesinin sinsilesinin
Bütün burjuva karılarını sünger yatağımda tersyüz yatırıyorum.

Ben bir şehzadeyim, kardeşlerimi öldürmeye, hazırlanıyorum
Deli bir padişah olarak bütün başkentleri yakmaya
Önce kazan kaldırmaya, sonra da asilerin kellesini uçurtmaya
Ben vatan haini, ırz düşmanı olduğumu, ahlaka ve maneviyata inanmadığımı
Ben, sıradan bir milletvekili olduğumu... itiraf ediyorum.

25.10.1990
AHMET AKGÜL

BOKLAR ALTINDA

YİRMİBİN

FERSAH

Denizdeki kirlilik ve bakteriler o kadar artmış ki İstanbul Tabip Odası bir açıklama yaparak vapurların dahi denize girmesinin sakıncalı olduğunu bildirdi. Zaten son günlerde sık sık hastalandıkları için seferler aksıyormuş. Baş dönmesi, mide bulantısı gibi belirtiler görülüyormuş. Lanet olsun vapurlara, şu an onlar o kadar önemli değil biz işimize bakalım.

Televizyonda heykeller üzerine bir açık oturumu izliyorum. Bir takım "sanatçı "adamlar sanat hakkında konuşuyorlar. İşte o an vehametin farkına varıyorum.

"Anneme Engin Ardıç olduğumu söylemeyin ."

Eğer bu coğrafyada yaşamı, günlük hayat insanından önce , en çetrefilli, dolayımlı , bütün ölen ve yeni filizlenen yollarıyla algılayıp, buldukları bu gerçekliği biyografilerinden damıttıkları özle zenginleştirip sonra da kitlelere aktarmaya aday sadece bu şahısları çıkarabildiysek halimiz harap demektir. Refahlılar, toplumun büyük bir kesimine karşı taraftan yaklaştığı ve üzerleri de oldukça cilalı olduğu için onlara bir ayna oluyorlar. O aynada ürkünç, zavallı, yaşaması biraz kaderin insafına, biraz da tesadüflere bağlı olan, bir sürü dersten kaytardığı için bir sürü şeyi sil baştan yapıp hayata yeniden bir ilkokul öğrencisi olarak başlaması gereken bir gölge görüyoruz.

Sonuçta Refahlılar da bu ülkede kişi başına düşen ortalama gerzeklikten pay alıyorlar. (Her milletin, Almanla-

rın, Amerikalıların bir ortalama gerzeklik miktarı vardır.) İşte bu, onların reddettikleri herşeye karşı zayıf yanlarını oluşturuyor. Kendilerinde onca tepki doğuran ucibik gerçekliğin bir parçasılar. Ama tarihin topu sivridir, ve futboldaki bir üç puandan çok daha fazla şeyler kaybedilebilir .

Reklamlar başlıyor. Açık oturumdakiler yerlerinde kaykılıyorlar, esniyorlar ve belki daha ötesini de yapıyorlar. Tartışma tekrar başlayınca söyleyecekleri güzel cümlelerin yüklemlerini ve sıfatlarını buluyorlar, özenle öznelerine monte ediyorlar. Reklam plajındaki dondurma yiyenleri görünce kafam bulutlanıyor, on yaşımın altındayı, anafikri ne zaman denize girmekle ne zaman kumsalda oynamaktan ibaret olduğunu zannettiğim bir hayat önümde ufka doğru uzanıyor, sağlıklı, güzel bir çocuk benmerkezciliğinin içinden, sanki hiç gerçekleşmeyecekmiş gibi gelen ölümüm çok uzakta belli belirsiz değiyor. Deniz uçsuz bucaksız, evet cennetteyiz, sahi cennette günah işlenebilir mi, az ötede, büfede patateslerin kızardığını biliyorum. Büfede keyif, dostluk, sohbet insani güzel şeyler var. Önümüzde deniz sonsuzluk keşif vaadediyor. İki kişinin birinin büfeyi, diğerininse denizi seçmesi gerekiyor. Büfeyi seçen suyu, serinliği, denizi seçen kızartmayı özleyecek.

Maddi varlığı değil, maddi varlığı özlemeyi seçiyoru . Denizin içinde her adımda boyum kısalarak ilerliyorum. Sesler geliyor arkamdan, isimler çağrılıyor . Hemen ismimi değiştiriyor, Ahmet, Mehmet, Hamlet, Macbeth oluyoru. Bağırışların içinde eski ismimi de duyuyorum. Onlar artık olmayan birini çağırıyorlar. Ben değiştim yeni bir insan oldum ama geridekiler bilmiyorlar.

Ve orada denizin dibinde bir dolu nefis patates kızartması görür. Suyun içinde kuru ve sıcacık patatesler . Taneler boğaza giderken bu keyfe saygı duyan ve boğaza kaçmayan deniz suyu. Bu öykü böyle gider ...

On, onbeş yıl önce bu şehirde yazları plajlar tıklım tıklım olurdu. Güzel insanlar zengin, yoksul, denize girer dev suyun eşitliğinden faydalanırlardı. Evet, sahillerin bir kısmını plaj yapıp halka kapatıyorlardı ve daha fazlasını da yapacaklardı ama her zaman için kilometrelerce uzunlukta kumsal yine kalacaktı . Beş gün insanlar para, devrim, adalet, ihanet düşlerinin peşinde koşar altıncı ve yedinci günler denize akın ederlerdi. Riva, Şile, Kilyos, Kartal, Moda, Fenerbahçe ve aralarda kalan nice yerler hafta sonu insanlarla dolup taşardı . Dünyanın en güzel şehri değildi İstanbul, bu bir yalandı, ama İstanbul güzel bir şehirdi .

O zamanlar kadınların güzelliğinin kapatılmasına yönelik herhangi bir görüşe bu kadar prim verilmezdi çünkü hafta sonları denize gidilirdi. Gecekondu semtlerinden , kenar mahalle kızlarının düşlerinden , iki katlı köşklerden poyraz yeli gibi denize uzanan kervanlar vardı. Altın güneşin altında kadın erkek tiril tiril insanlar dolaşırdı. Arzu duyulmazdı demiyorum, güzel bir vücut insanın içini gıcıklar, kumlar avuçta hızla kayar ve denize girilirdi. Adem'le Havva'nın verdiği bir partide ev sahibinin hangi çift olduğunu merak eden misafirler gibiydik.

"İstanbul'u özlemedim, denizi özlemedim, hiçkimseyi, hiçbirşeyi özlemedim. Artık sana merhaba diyebilirim."

İlknur

BOK LAR

ALTINDA

YİRMİBİN

FERSAH

O günleri zerrece özlemiyorum, esef duymuyorum, hayıflanmıyorum. Boktan herifleriz ve bok sadık bir bumerang gibidir , fırlatana mutlaka döner, belamızı bulacağız. Deniz bizim ona hediyelerimizi yolladığımız şekilde kanalizasyon çıkışlarından girip, uzun bir yolculuktan sonra alaturka, alafranga helalardan, duşlardan, musluklardan taşıp bir gece ansızın uykularımızda bizi boğacak biliyorum. İntikam alınmışsa suç hiç gerçekleşmemiş demektir.

Keşke on milyon elim olsaydı da aynı anda bu şehirde yaşayanların kafalarını denize bastırıp cinayet saati nerede olduklarını öğrenseydim. Orhan Pamuk'un ressamlar yarışması meselini bilirmisiniz? Benzer eylem gerçekleşti ve denizin yüzeyini bokla o kadar ovaladık ki üstünde bir sır oluştu ve o aynada kendimizi gördük. Katrilyonlarca koli basili, tonlarca konsantre bok, sidik, iki balık türü ve yosunlar.

Psikiyatristlerimiz, acaba bir bir anal dönem takıntısıyla mı yaşadığımız şehri kalın bağırsak çıkışı haline getirip getirmediğimizin açıklamasını daha iyi yaparlar.Ama siz bu kelimeye kulağınızı iyi alıştırın .Geceleri nöbetleşe , evde herkes uyuduktan sonra banyoda, yüzlerce kez üç harfli bu kelimeyi aynada tuhaf bir sırıtışla kendi kendinize fısıldayın. Birbirinizden istediğiniz herşeyi karşılıklı verebilmeniz için aranızdaki parolanız olsun bu.

Eğer lise fizik problemlerindeki suyun kaldırma kuvvetinin yerini bokun kaldırma kuvveti aldıysa artık paniğe kapılmak için bir sebep yok demektir. Platoncu idealizmle bakmamıza gerek yok, bok öz olarak, idea olarak kötü birşey değildir. Belirli bir zaman diliminde belirli bir canlı türüne hastalık taşıdığı sürece kötü olduğundan sözedilebilir. Ama tabi biz gereken uyumu sağlamış ve onunla hastalanmadan varolabiliyorsak hiçkimse karışamaz, bu bizim yaşama biçimimizdir.Aslında Passolini'yi bile kıskandıracak bir fantezi, bokun içinde on milyon kişi. Bizim şehir olarak tümden altımızın bağlanması gerekli. Şu da bir gerçek ki böyle bir denizde artık patates kızartması yaşayamaz.

Freudien, Marksist ya da benzeri dahice teoriler hayatı derinlerden yakalayıp oldukça basitleştirdikleri ve bir röntgen filmi çeker gibi insan tekinin ve soysal yığınların giysilerinin arkasındaki maddesel ve zihinsel ilkelerle politerojen(politik erojen) bölgeleri görülebilir kıldığı için okuyan da "Yahu, o kadar zekiyim ki, herşeyi çok rahat analiz edebiliyorum, anlıyorum."gibi bir duygu uyandırırlar.

Bu ülke de yirmi yılını bu zeki insanlara harcadı , şimdi bir yirmi yılda fundamentalist dahilere verecektir , ve şu kesin ki bir üçüncü yirmi yılı isteyen ve yine ilk iki grup gibi çok zeki olan başkaları da çıkacaktır . Zannediyorum bir kırk elli yılın sonunda cumhuriyetin ardındaki ilkeler ve öz yeterince güçlüyse bu ülke buluğ çağından sonra okuduğu kitaplarla dahileşip, yaşadıkları evlerden havluyla Arşimet gibi evreka diyerek dışarı fırlayıp kötü sokakları temizlemeye çalışan bu sosyal çöpçülerden kurtulma bahtına erişebilir.

Toplumun politerojen bölgeleri tespit edilip usulünc, kulağa fısıldanan aşk laflarıyla, yerli yerinde dokunuşlarla uyarılması asansör kitlelerin içinde gerçekten "zeki " insanların üst katlara ulaşabilmesi için gereklidir. Ama her za-

olsun.

man asansör geri aşağıya döner ve üst kata çıkan zat'ı muhteremler kral dairesinde kendi söyleminin folklorüne uygun bir biçimde, asansör yeni müşterileri getirene kadar nimetlerden faydalanırlar.

Bütün bu zırvaların ötesinde, cumhuriyetimizle Isaac Asimov 'un kötü yazılmış İmparatorluk roman serisi arasında bir analoji kurmaktan kendimi alamıyorum. Konuyu tam olarak hatırlayamıyorum, serinin ilk bir iki bölümünü uzun zaman önce okumuştum. Psiko -tarihçi Hari Seldon yeni filizlenen imparatorluğun yoluna çıkacak bütün engellerden kurtulup galaksiye yayılmasını sağlamak üzere, yeri gelince kendi ölümünden sonra dahi gerekli müdahaleleri yapabilmesi için bir vakıf kurar. Bu vakıf imparatorluğu tehlikeye atabilecek durumları çok önceden tespit ederek bunları çözebilmek için bir takım önlemler alır. Zaten Asimov'un tanımladığı psiko -tarihte bu tür bir geleceği analiz bilimidir.

Şimdi bazen, belli belirsiz meraklı bir keyifle, 1923 Cumhuriyetinin acaba kendini kurtarabilecek öze, dinamizme ya da bir vakfa sahip olup olmadığı, Mustafa Kemal'in bir bilimkurgu roman kahramanlığıyla ya da psiko -tarihle ilişkisiyle ilgili düşünceler dönüp duruyor. Aslında gerçekten, şu kırmızı sıvıda ya isim okuyarak yoklama yapıp, ya da bir laboratuvar tahlili yaptırarak neler olup olmadığını görmeliyim .

Bir gün televizyondan Türk devleti güçlüdür yerine bir tanesi çıkıpda Türk devleti akıllıdır diye bir açıklama yapsa psiko-tarihçi bir müdaheleden kuşkum kalmayacak çünkü fil de güçlüdür ancak insanlara hizmet eder.

Çok küçükken idealtepe plajına da giderdik ve orada denizin içinde, boyumu aşan bir yerde küçük bir kayalığın üstüne imar edilmiş sütunlar ve onların üstünde de bir kubbe vardı. Yüzme bilmediğim için oraya , küçük kara parçasının üstüne ulaşamaz. Uzaktan özlemle bakardım.Uzun zaman sonra tesadüf eseri oradan geçerken kubbeyi tekrar gördüm, fakat denizin içinde değil karadaydı ve suya bir yüz metre kadar uzaktı.Yol yapımları , denizlerin doldurulması. Kubbeye ulaşma eylemi benim doğal sürecim içinde yetkinleşerek oraya araçsız bir başıma gidecek suyla uyum yetenekleri kazanmam yüzünden değil de (Bu da sağlanmıştı ama) toplumun ulaşım ihtiyacı sonucu gerçekleşmişti. Sonradan edinmiş olduğum ve çok uzak geçmişle ödeşecek olan yüzme yeteneğim ise şu anda boşluğa atılmış ve bedenimin sendelemesine neden olan bir yumruk gibiydi. komik iddiam ise şu, bir gün hayat o kadar incelecek ki, yol yapımcıları kubbeli denizleri doldurmadan önce gazeteye tam sayfa ilan vererek oraya kadar yüzmek isteyenleri son bir tarihe kadar çağıracaklar .

Değişimi anladım ...

"İstanbul 'u özlemedim, denizi özlemedi. Hiçbirşeyi özlemedim . Hiçkimseyi ? Merhaba..."

ADNAN ÖZDEMİR

PAT ETİK

Sabah. Kapıdan çıkarken sağ ayakkabımın tabanına baktım, trabzana tutunarak. Bir şey yok. Temiz sayılır. Peki, neden baktım? İlk olarak bu soruyu ele alacağım, ardından eğer doğru yanıt verebilirsem ikinci soruya geçeceğim.

Sakıza bastım gibi gelmişti, akşam eve girerken. Bilindiği gibi sakızlar dikey konumda, sokaklar arasında ayakkabılar aracılığıyla hareket eden canlıların yeryüzüyle olan ilişkilerini etkileyen, yeniden tanımlayan değişkenlerdir.

Formüle koyarsak: F= MG+S

F, ben oluyorum. M, mülk'ün, G, gerdan'ın, S ise sakızın kısaltılmışı oluyor.

Formülün tamamını, yani "F=MG+S"i içine alan küme ise yeryüzü ya da 1/Ben oranında küçültürsek şu anda okumaya devam ettiğiniz kağıt parçası oluyor. Fena gitmiyor galiba. Devam edelim. Şimdi formüldeki S değişkeni benim yeryüzü ile olan ilişkimi nasıl etkiliyor?

Şöyle: Diyelim sağ ayakkabımın altına bir sakız yapıştı. Bu durumda ne oluyorum? Şoför diliyle söylersek, yolda yürüken sağa çekme yapıyorum.

Düşünün, yürürken bir ayağınızla yere sağlam bastığınızı, öteki ayağınızın ise sanki havada kaldığını hissediyorsunuz. Düşünmesi bile korkunç.

Sokaklar arasında hamam böceği-vari ritmlerle hızla yürüyen bir canlı için hiç, ama hiç hoş değil. Bir aksama, bir maluliyet göstergesi. Belki evrim sürecinde bir doğal ayıklanma gerekçesi. Günlük hayattan dışlanma, giderek yok olma işareti belki. Dikkat ettiyseniz cümlelerin artması ile durumun vehameti doğru orantılı olarak artıyor.

"Hoş bir durum değil" cümlesinden nerelere nerelere, aman da nerelere geldiğimizi görüyorsunuz. Peki ne yapmalı? Bir, öteki ayakkabınıza da bir sakız yapıştıracaksınız, tercihan Golden olabilir. İki, ayakkabınıza yapışmış sakızdan kurtulacakınız. Nasıl yapmalı? Öteki ayakkabınız için de bir sakız alıp masrafa girmektense gelin hep birlikte ikinci olasılığı deneyelim.

Burada bilinmesi gereken çok önemli bir prensip var: "Sakızın ayakkabınıza yapışma kuvveti ile elinizin ayakkabıdan sakızı yolma kuvveti arasındaki ters yönlü vektörel ilişki" prensibi. Günlük hayatlar prensiplerle dolu hayatlardır. Gücü gücü yetene... Kaldı ki, sorun burda da bitmiyor. Nerede bitiyor? İçinde sakızların yer aldığı sorunlar kolay biter mi? Bitmez. İkinci ters yönlü vektörel ilişki, sakızı ayak-

Rüstem

kabınızdan yolan elinizle, elinizi sakızdan yolmaya heveslenen öteki eliniz arasında birazdan başlıyor. İşiniz uzun kısacası. Birtakım karışık formüller verilebilir, ama vakit yok.

Hülasa, insan denen kuru kalabalık günlük hayata kaldığı yerden devam edebilmek için her iki elinden ne geliyorsa yapmak zorunda, günümüzde. Gerekirse sakız yolacaksınız. Belki tırnaklarınız kırılacak, parmak uçlarınız kanayacak, yemeden içmeden kesileceksiniz, ama sonra sokaklar arasında tıpış tıpış hamam böceği-vari ritmlerle hızlı seyir imkanına kavuşacaksınız. Her şeyin bir bedeli var. Bir dirhem mutluluk için bin ölçek acı. Zaten boşuna dememişler "Dünya denilen gezegen insanı ciklet gibi çiğner" diye. İşte o laf buradan geliyor. Formülden görüldüğü gibi fizik de aynı şeyi söylüyor. Farkındaysanız sevilen doğa bilimlerinden fiziğe Newton, Einstein ve Heisenberg'den sonra bir sıçrama da ben yaptırmış bulunuyorum, S faktörüyle. "Postmodern fiziğe giriş ve orada bir süre konaklama, çaylar müesseseden" adlı ders kitabım pek yakında piyasaya sürülecek. Artık gerisini oradan öğrenirsiniz. Laf aramızda, kitabı Golden firmasının katkıları olmasa çıkaramazdım.

Şimdi rahatlıkla "Sabah kapıdan çıkarken sağ ayakkabıma neden baktım? Neden?" sorununa ilişkin ikinci soruma geçebiliriz. Soru iki: Neden sağ ayakkabıma baktım da, solu ihmal ettim? Hayatta sakızlar mevcutsa eğer, -ki mevcut- neden gelip sadece sağ ayakkabılara yapışsınlar? Neden ayakkabı ayrımcılığı yapıyorum? Neden, neden? Yoksa bu davranışım, basit bir ihmalkarlıktan öte, sol ayakkabı-sol ayak-kalp-sol kol şeklinde giden okları takip etmeye kalkarsa bedenimin önemli bir bölümünü içerecek olan devasa bir yadsımanın ilk işareti mi? Sol tarafıma karşı çok mahcubum. İşin kötü tarafı, kalp de o tarafa düşüyor, oklardan anladığım kadarıyla.

Aymazlığın bu kadarı... Acı çekiyorum. Kendimi sorgulamalıyım. Hemen şimdi.

Çift yumurta ikizlerinden birini ihmal etmedim mi? (ilk) Evet. Onlar, bir kunduracı atölyesinde dünyaya, bir mağazada ayağıma gelmemişler miydi? (ikinci) Evet. Fakat ben ne yaptım? Yanlış yaptım. Evet 3. Tek başına kalmış sağ ayakkabı bir şey ifade eder mi, günümüz sokaklarında? Hayır, etmez .

İkizinden ayrılmış bir ayakkabı kendisini terlik, takunya ya da tokyolara karşı çok aciz hissetmez mi?

?- Parkurlara bağlı olarak mı soruyorsun?

Ben - Fark etmez.

?- O zaman hayır.

Ben - "O zaman hayır"mış. Ne zaman hayır?

Soruda mekana ait ayrıntı soruluyor. Yanıt zamana dair veriliyor. Bu soruyu soran saçmalıyor.

İnsanlar arası link hatlarında kopukluk var. Anlaşamıyoruz. İletişim kuramıyoruz. Bakıyorum da bende dil pabuç gibi. Her soruya yanıt hazır. Sen önce yazının başında trabzana tutunup sağ ayakkabının tabanına bakarak açıkça ayakkabı ayrımcılığı yap, ondan sonra lafa gelince... Laf hazır, beynimizde. Hoş değil. Yaptığım öncelikle kunduracı etiğine sığmaz. (Ayrıntılı bilgi için bakınız. Modern toplumlarda muhtelif etikler: Sent etik, pat etik, kin etik). Bu yaptığım kunduracı mağazalarında ve lostra salonlarında bir duyulsa maazallah yer yerinden oynar. Baskı gruplarının evimin önünde yapacakları protesto gösterileri de cabası. Neyin cabası? Herhalde lostra salonlarındaki uğultuların. Ardından gelsin kundura sevenler ve çekeceksiz ayakkabı giyenler derneklerinin basın açıklamaları. Neyse ki içimden konuşuyorum da kimse duymuyor. Yoksa bunlar adamı dışlarlar. Dışlamak: Yazıda ikinci kez geçen orta büyüklükte bir sözcük. İkisi a olmak üzere dokuz harf .

Sokaklar arası rutin ritmleri ayakkabına yapışmış sakız yüzünden aksatırsan, dışlanırsın.

Ayakkabına sakız yapışmamıştır, ama sadece bir tekine (sağ) bakmışsındır, niye ötekine bakmadın diye gene dışlanırsın.

Gördüğünüz gibi her ve kalbur zamanki günlük faaliyetlerimden birinde yaptığım basit bir ihmalkarlık nelere mal olabiliyor. Alışılmış biçimde yinelediğim hareketler konusunda biraz daha itinalı olsam, diyorum.

Durup dururken mitotik sivil toplum örgütlerinin pençesine düşmesem... Tamam, insan aynı anda her iki ayakkabısının tabanına bakamaz, eğer ayakkabılıkta değilseler. Bu nedenle deminki cümledeki insan yeryüzünün gizli çekiciliği yasasından muzdarip olarak yere düşer, ama şöyle olamaz mı mesela?.. Evden çıkıyorum. Trabzana geliyorum. Tutunuyorum. Önce sağa sonra sola bakıyorum. Ve yürüyorum.

Oh! Ferah ferah. Ve bu andan itibaren yeryüzüyle bağlantımı sadece F=MG ile kuruyorum. Varlığımı mülküm ve gerdanımla sürdürmeye devam ediyorum.

?- Gerdanın konusunda ne düşünüyorsun?

Ben - Aldırıyım artık diyorum. Ne dersin?

?- Est etik'e uygun olarak herhalde?..

Ben - Sanırım...

AFP

Ufak ile Tefek'ten Söyleşi

Bir

— **Sana ne sormamı istersin?**

— İlk olarak Türkiye'de akıllılar mı deliler mi çok, onu sor. Sonra Türkiye'deki demokrasi...

— **Tamam, sordum gitti.**

— Türkiye'de akıllı adam olsaydı, 2. Dünya Savaşı'na girmedi. Japonlar, Almanlar girdi, çıktı. İleri gitti. Biz hala geri hala geri. Nasıl cevap? Mantıklı değil mi?

— **Çok mantıklı gerçekten.**

— Hah hah haa...

— **Hah ha... Ee....**

— Demokraside bir partiye oy verirken o partinin programı okunmuyor. Demokrasi bize yaramaz. Demokrasi bilinçli toplumların işi.

— .....

— Böyle. Bize totaliter bir rejim lazım. Bizde hala Osmanlı kafası. Türkiye nasıl kalkınacak? İş üretmiyoruz, laf üretiyoruz. Hep şikayetçiyiz, çözüm yolu öneren yok, öneren de buraya geliyor. Akıllılarla mücadeleci insanlar tımarhanelerde ve hapishanelerde. Geri kalanların hepsi koyun.

— **Bir sayfa yazı yazdırdın. Yordun beni.**

— Kimse doğuştan kötü değildir, insanları kötü yapan çevredir. Ben aklımı oynattım. Bu suç değildir. Çelişkiler içinde yaşayıp kafanın çelişkilerle dolu olması normal.

— **Ne olmak isterdin, bu memlekette?**

— Yine öğretmen olmak isterdim. İnsanları eğitmek lazım. Türkiye'yi öğretmenler bu hale getirdi. Aydın, haindir bu ülkede.

— **Yok artık... Çok uçtun.**

— Fazla uçmadım, öyle.

— .....

— Cennete gitmek de parayla. Neden? Okul yapacaksın, köprü yapacaksın. Öyle. Yobaz değilim. Hayyam'ın inandığı Tanrı'ya inanıyorum. Hayyam şarap içer, Tanrı'ya inanır. Yaşamayı seven bir insandır. Allah da solcudur, God bless you. Do you speak karıştı.

English? Can you speak English?

— **Yes, tabii...**

— Hah hah haa...

— **Kendini Allah gibi hissettiğinde neler oldu?**

— Hatırlamıyorum. Unutturdunuz. Şoklarla unutturdunuz. Fakat şöyle diyeyim. En kafir adamı da şokun altına koy, imana gelir. Tamam, ben gidiyorum, adımı yazma. Sonra soruşturma açarlar.

— **Kim açacak? Sen delisin.**

— Ne delisi? Sen benden delisin. Barışçı bir insandım. Zekiydim. Arkadaşlar da gaz verdiler. Okudum da okudum. Çay, sigara, çay sigara... C vitamini eksikliğinden akıl hastalığına tutuldum.

— **Ne alakası var? C vitamini eksikliğiymiş! Saçmalama.**

— Barışçıldım. İnsanların düşüncelerinden dolayı öldürülmesini istemiyordum. İnsanın ihtiyaçlardan ibaret olduğunu biliyordum. İdealizmle diyalektik materyalizm arasında ortak nokta bulmaya çalıştım sulh olsun diye. Fakat okudukça idealizme daha çok yaklaştım. Madde değil her şey. İnsanlar öldürülmesin. Herkes düşüncesini açıklasın.

— **Peki olur, söylerim. Hayatından memnun musun?**

— Ooo... Hem de çok. Doktor bana sigara veriyor. Maaş geliyor. Ekmek elden su gölden. Doktorlar çıkarmaya çalışıyor, gitmiyorum. Eskiden çok alıngandım. Ne temiz çocukmuşum ben ya... Şimdi ana avrat küfrediyorlar, oralı bile olmuyorum.

Dünya ailem, evren yurdum
İçtim diyalektiği yudum yudum
Ararken Tanrı'yı kitaplardan
Kendimi tımarhanelerde buldum

— **Oğlum sen çok alem adamsın ya...**

— Ya, bende espri çok abi ya... Yeter ki iyi niyetli bir adam olsun karşımda.

— **Bu şiir senin mi?**

— Benim. Dille düşünce arasında ilişki var. Dili kaypak olan bir milletin ruhu da kaypaktır. Devrim bireyde başlar, ruhta başlar. Ruh orduları ondan sonra başlar yürümeye. Arkalarından da Barbaros.

— **Ne Barbaros'u?**

— Barbaros Hayrettin, hah hah haa...

— **Hah hah hah haa... Ulan bari bir karacı ismi söyleseydin. Ruh ordularının arkasından Hayrettin nasıl yürüsün?**

— Fark etmez, sen ayarla. Yaz bir şeyler.

— **Son bir şey daha soracağım. Ağır soru. Nasılsın?**

— Kendimi bir okyanusun ortasında rotasını kaybetmiş gemi gibi hissediyorum.

— **İyi. Hiç olmazsa okyanus duygunu hala yaşıyorsun. Rotan olsaydı, gözünü limanlara dikerdin, okyanusu görmezdin.**

— İyi miyi. Öyle işte.

BİR SİNEASTIN PORTRESİ

TARKOVSKİ İLE FİLMLERİ ÜZERİNE

"İlkelerine bir kez olsun ihanet eden insan, hayat ile olan saf ilişkisini yitirir. Bir insanın kendine karşı hile yapması, onun, filminden, hayatından, her şeyinden vazgeçmesi demektir."

Andrei TARKOVSKİ

İVAN'IN ÇOCUKLUĞU (İVANOVA DESTYO) 1962

- Nereden aklınıza geldi ilk filminiz, "İvan'ın Çocukluğu"nun konusu?

- TARKOVSKİ: Biraz tuhaf bir hikayesi var bu filmin. Mosfilm stüdyoları filmin yapımına başka bir ekiple başlamıştı. Filmin yarısından fazlası bu ekiple çekildi, paranın yarısı harcandı ama sonuç öylesine kötüydü ki, yapımcı firma filmin çekimini durdurmak zorunda kaldı ve yeni bir yönetmen aramaya başladı. Önce isim yapmış yönetmenlere başvuruldu, sonra da daha az tanınmışlara. Hepsi de bu yarım filmi devralmayı reddetti. Bana gelince; VGIK Sinema Okulu'ndan yeni mezun olmuş, diploma filmim "Le Rouleau Compresseur et le Violon"u bitirmeye çalışıyordum. Öneriyi kabul etmeden önce birçok şart ileri sürdüm. Senaryoyu yeniden yazmak, bunun için de senaryonun esinlendiği Vladimir Bogolomov'un hikayesini yeniden yazmak istiyordum. Daha önce çekilen ve hepsi bir metreyi geçmeyen kısmın hiç çekilmemiş gibi kabul edilmesini ve her şeye sıfırdan başlamak için tüm oyuncularla teknik ekibin değiştirilmesini istedim. Bana "Tamam ama paranın da yarısını alacaksınız" denildi. Ben de "Eğer bana beyaz kart verirseniz yarım bütçeyle de çalışırım" diye cevap verdim ve film böylece çekildi.

- O halde konu seçimini bir yana bırakırsak "İvan'ın Çocukluğu" tamamıyla Andrei Tarkovski'den doğdu.

- TARKOVSKİ: Evet.

- Ama bu konu aynı zamanda size de çok yakın. Genç İvan savaş yıllarında sizinle aynı yaşta.

- TARKOVSKİ: Benim çocukluğum savaşı bir yetişkin ve bir savaşçı olarak yaşayan İvan'ınkinden çok farklı. Buna rağmen benim yaşıtlarım da oldukça güç bir dönem yaşadılar. Andrei Tarkovski ile İvan'ı birbirine bağlayan şey yalnızca İvan'la bu kuşağın tüm genç Rusları arasındaki yaşanmış acıyı anımsatmaktan ibaret.

- Film 1962 yılında Venedik'teki gösterimi sırasında savaş üzerine derin bir refleksiyon olarak algılandı.

- TARKOVSKİ: Film iyi karşılandı ama eleştiri düzeyinde tamamen anlaşılmaz olarak kaldı. Herkes tarihi, hikayeyi, filmin karakterlerini yorumladı. Oysa ki söz konusu olan daha çok, genç bir yönetmenin ilk yapıtıydı. Yani tarih görüşümün değil, dünya görüşümün anlaşılabileceği şiirsel bir eserdi söz konusu olan. Mesela Sartre filmi İtalyan solundan gelen eleştirilere karşı coşkuyla savundu, ama tamamıyla felsefi bir açıdan. Bu benim için geçerli bir savunma değildi. İdeolojik değil sanatsal bir savunma arıyordum. Bir filozof değil bir sanatçıyım. Ayrıca bu savunma tamamen gereksizdi. Filmi kendi öz felsefi değerleri ile yorumlamaya girişiyordu ve ben, sanatçı Andrei Tarkovski, bir kenara konmuştum. Sanki yalnızca Sartre'dan konuşuluyordu, sanatçıdan değil.

- Sartre'ın film üzerine yaptığı yorum -savaşın canavarlar, sonunda yiyip bitireceği kahramanlar ürettiği- sizin yorumunuzla aynı değil mi?

- TARKOVSKİ: Karşı çıktığım yorum değil. Bu görüşe tamamen katılıyorum. Savaş kurban-kahramanlar üretir. Savaşın kazananı olmaz. Bir savaşı kazandığımız anda onu aynı zamanda kaybederiz. Karşı çıktığım yorum değil, polemiğin çerçevesi. Düşünceler ve değerler öne çıkarılmış, sanatçı ve sanatı unutulmuş.

ANDREI ROUBLEV 1966

- Nasıl doğdu "Andrei Roublev"?

- TARKOVSKİ: Bir akşam Konçalovski ve diğer bir dostumla masa başında tartışıyorduk. Bu dostumuz "Niçin Roublev üzerine bir film yapmıyoruz? Ben oyuncuyum, Roublev rolünü de pekala oynayabilirim. Eski Rusya, ikonlar çok güzel bir konu olur" diye önerdi. İşin başında bu fikir bana gerçekleştirilemez, hatta berbat, benim dünyamdan çok uzak gibi göründü. Bununla birlikte ertesi gün filmi yapmaya karar vermiştim. Andrei Konçalovski ile çalışmaya başladık. Ne mutlu ki, Roublev'in yaşamı üzerine çok az şey biliyorduk. Bu bize büyük bir eylem özgürlüğü tanıdı.

- Vladimir'in çantasından Çan'ın yapımına kadar bütün episodlar sizin tarafınızdan mı seçilip tasarlandı?

- TARKOVSKİ: Bütün bunlar uyduruldu. Ama bu yeniden yaratımdan önce varolan tüm belgeler tarandı. Bir anlamda Andrei Roublev'in yaşamını elimizdeki tarihi belgelerin ışığında yeniden keşfettik.

- Böylece son derece kişisel bir film oldu...

- TARKOVSKİ: Kişisel olmayan bir film yapılabileceğine inanmıyorum.

TARKOVSKİ İLE FİLMLERİ ÜZERİNE

- Filmin ana sorunu, hastalanan sanatçının yaratımdan vazgeçmesi, bir Tarkovski düşüncesi mi?

- TARKOVSKİ: Elbette, aslında birkaç ikon dışında Roublev üzerine hiçbir belgemiz yoktu. Ama Roublev'in kariyerinde bir boşluk, yaratımsız geçen önemli bir dönem olduğu biliniyor. Bu dönemi bir reddiye gibi yorumladım. Ama mesela Roublev'in bu dönemde Venedik'te olduğunu ispatlayan bir başka yorum çıkarsa ne şaşırırım ne de şok olurum. Belki de Vladimir katedralinin yıkılması onu hiç de sarsmadı. Ben bir Roublev yarattım ama başka yorumları da kabul ederim.

- Andrei Roublev kötülüğe maruz kalan bir dünyada sanatın meşruiyeti üzerine bir film. Kötülük sürekli iş başındayken güzeli yaratma tutkusu niye?

- TARKOVSKİ: Kötülük ne kadar artarsa güzeli yaratma nedeni de bir o kadar artacak. Şüphesiz daha güç olacak, ama daha da gerekli.

- Tabii bunun alelade bir sanat olmaması koşuluyla.

- TARKOVSKİ: Ne demek "alelade bir sanat olmaması"?

- Tanrı'nın dünya projesi ile uygun düşen sanat.

- TARKOVSKİ: İnsan varolduğu sürece yaratma eğilimi de varolacaktır. İnsan kendini insan olarak hissettiği sürece bir şeyler yaratmaya girişecektir. İşte onu yaratıcısına bağlayan şey burada. Nedir yaratım? Neye yarar sanat? Bu sorgulamanın cevabı şu formülde yatıyor: Sanat bir yakarıştır. Bu her şeyi anlatıyor. İnsan sanat aracılığıyla umudunu dile getirir. Bu umudu dile getirmeyen, manevi temeli olmayan hiçbir şeyin sanatla ilgisi yoktur, bunlar ancak parlak birer entelektüel analiz olabilirler. Picasso'nun tüm eserleri bu entelektüel analiz üzerine kurulmuştur. Picasso dünyayı kendi analizi, kendi entelektüel yeniden-yapılanması adına boyar. Adının tüm prestijine rağmen itiraf etmeliyim ki, sanata hiçbir zaman ulaşamadığını düşünüyorum.

- Dünyanın bir anlamı olduğunu öne

süren sanattan başka sanat yok mu sizce?

- TARKOVSKİ: Tekrarlıyorum, sanat bir yakarma, bir dua biçimidir ve insan yalnızca duasıyla yaşar.

- Birçok insan Andrei Roublev'de bugünün Sovyetler Birliği'ne, Rusya'nın geçmişteki manevi yaratıcılığını yeniden bulabilmesi için gönderilen mesajlar olduğunu düşünüyor.

- TARKOVSKİ: Bu mümkün, ama benim problemim değil. Bugünün Rusya'sına mesaj göndermiyorum. Zaten hiçbir Rusa hiçbir şey söylemek istemiyorum artık. "Halkıma demek isterim ki... Bütün dünyaya derim ki..." türünden peygambervari erdemler artık beni ilgilendirmiyor. Ben bir peygamber değilim. Tanrı'nın şair olma olanağını, bir katedraldeki inananlardan farklı bir biçimde, yakarma olanağını verdiği bir insanım. Bundan başka ne bir şey söyleyebilirim ne de söylemek istiyorum. Eğer Batı toplumu benim filmlerimde Rus halkına yönelik mesajlar buluyorsa, bu iki halk arasında halledilecek bir problemdir, benim problemim değil. Benim bir tek kaygım var; çalışmak, sadece çalışmak.

SOLARIS 1972

- Solaris gezegeninde Kelvin otuz yıl önce ölmüş karısına kavuşuyor. Bu, gerçekleşmesi imkansız bir olay aracılığıyla Tarkovski tarafından anlatılan tek aşk hikayesi mi?

- TARKOVSKİ: Aşk hikayesi filmin yalnızca bir yönü. Belki de Kelvin'in Solaris'te bir tek amacı var: Başkasına duyulan aşkın yaşamak için vazgeçilmez olduğunu göstermek. Aşksız bir insan insan değildir.

- Ama başında bir bilim-kurgu hikayesine benzeyen bu macera aslında tinsel bir macera.

- TARKOVSKİ: Daha çok, bir insanın başına vicdanen gelmiş bir macera. Stanislav Lem'in romanından esinlenerek bu filmi yapmak istedim. Gerçek bir uzay yolculuğu yapmadan. Şüphesiz gerçek bir uzay yolculuğu yapmak daha ilginç olacaktı, ama Lem aynı fikirde değildi.

- Bu evren, daha sonra Stalker bölgesi, bir çile metaforu değil mi? Yani yalnızca tek bir arzuya sahip olduğumuz bir yer: Kendini değiştirmek.

- TARKOVSKİ: Hayatın, çilesiz olsa bile bu tanımı ortaya çıkardığını düşünüyorum: Değişmek. İnsan hayatı yalnızca bu değişimi hedefliyor. Çile bize daha çok, sakin olmak, acılarımızı dindirmek için gerekli.

AYNA (ZERKALO) 1974

- Fransızlar için "Ayna", Proust'un, belleğin dünyasını çağrıştırıyor.

- TARKOVSKİ: Proust için zaman zamandan öte bir şey. Bir Rus içinse bu bir problem değil. Proust için daha çok yayılmak, açılmak söz konusu. Biz Ruslar ise kendimizi korumak zorundayız. Rusya'da çocukluk anıları, geçmişle hesaplaşmak, pişmanlık üzerine yoğunlaşmış çok güçlü bir edebiyat geleneği vardır.

- "Ayna" da bu gelenekten mi?

- TARKOVSKİ: Evet, zaten bu film Rus seyircisi arasında birçok tartışmaya yol açtı. Bir gün filmin gösteriminden sonra halka açık olarak düzenlenen tartışma iyice uzamıştı. Gece yarısından sonra salonu temizlemekle görevli temizlikçi kadın geldi ve artık salonu boşaltmamızı istedi. Filmi daha önce görmüştü ve bizim tartışmanın niye bu kadar uzun sürdüğünü anlamıyordu. Bize, "Aslında her şey çok basit. Birisi hasta düşer ve ölümden korkmaya başlar. Birden başkalarına yaptığı kötülükleri hatırlar. Özür dilemek, kendini affetirmek ister". Bu basit kadın her şeyi anlamış, filmdeki pişmanlığı kavramıştı. Ruslar içinde bulundukları zamanı yaşarlar. Edebiyat da yalnızca bu zamanla yapılır ve basit insanlar bunu çok iyi anlar. "Ayna" bu anlamda biraz da Rusların öyküsüdür. Pişmanlıklarının öyküsü. Salondaki eleştirmenler filmden hiçbir şey anlamadıkları halde, ilköğrenimini bile bitirmemiş bu kadın bize kendi gerçeğini, Rus halkının pişmanlığı gerçeğini söylüyordu.

STALKER 1979

- Kimdir Stalker, bu gizemli karakter?

- TARKOVSKİ: Film manevi değerleri için bir şovalye gibi savaşan bir insanı anlatıyor. Filmin kahramanı Stalker, edebiyatın "idealist" tipleri olarak bildiğimiz Don Kişot ya da Prens Mişkin ile aynı yörüngeye oturur. Ve idealist oldukları için gerçek hayattaki tüm savaşları kaybederler.

- İsa türünden karakterlerden bahsedilebilir mi?

- TARKOVSKİ: Benim için zayıfın gücünü dile getiren karakterler. Film bu sayede insanın kendi yarattığı güce bağımlılığını da anlatıyor. Güç sonunda insanı yok ediyor ve zayıflık tek güç olarak kalıyor.

- Zayıfın bu gücünü duyması için insanın ne yapması gerekiyor?

- TARKOVSKİ: Önemli olan bu değil. Bir inanç adamının eylemleri düşünülmüş ve akıllıca olmak bir yana son derece absürd olabilir. "Gülünç", "yersiz" eylemler maneviyatın yüksek bir şeklidir.

- Karşılıksız, nedensiz yapılan eylemler bir anlamda.

- TARKOVSKİ: Evet ama bununla beraber bu eylemler nedensizlik adına değil, kurulu haliyle varolan ve hiçbir şekilde manevi insanı üretemeyecek dünyayı aşmak için gerçekleştirilir. Önemli olan ve Stalker'ın bütün seyrini yöneten, onu bayağılı-

ğa düşmeden gülünç, hatta aptal kılan ama kendi öz tekilliğini, öz maneviyatını ortaya çıkaran, bu güçtür.

- Stalker Bölgesi, bu inanışın mekanı mı?

- TARKOVSKİ: Bana sıklıkla sorulan sorulardan biri de bu bölgenin neyi anlattığı. Buna verecek tek bir cevap var: Böyle bir bölge yok. Stalker'ın kendisi yaratıyor bu bölgeyi. Bu bölgeyi mutsuz insanları oraya götürmek ve onlara umut düşüncesi aşılamak için yaratıyor. Dilek odaları da aynı şekilde Stalker'ın yaratımları.

NOSTALGHIA 1983

- Neden söz ediyor "Nostalghia"?

- TARKOVSKİ: Yaşamanın imkansızlığından, özgürlüğün olmadığından. Eğer aşka sınır koyarsak insan tamamen şekilsiz bir hale gelir; aynı şekilde eğer manevi yaşama sınır koyarsak insan büyük bir sarsıntı geçirir. Bazıları bunu diğerlerinden daha güçlü hisseder; dünyayı aşk eksikliğinden kurtarmak için kendilerini tamamen bir başkasına adarlar. Bir kurban gibi. Bu aşka, içinde yaşadığımız dünya tarafından sınırlar konulduğunu gördüğü zaman insan acı çekmeye başlar. "Nostalghia"nın kahramanı dost olmanın imkansızlığından, dünyayla dostluk içinde olamamanın olanaksızlığından acı çeker. Bununla birlikte kendisi kadar acı çeken bir dost bulur: Deli Domenico.

- Bu acı mı Nostalji?

- TARKOVSKİ: Nostalji bütün bir duygudur. Diğer bir deyişle kendi ülkemizde, yakınlarımızın yanında, mutlu bir aileye rağmen nostalji duyabiliriz. Çünkü ruhumuzun kısıtlandığını hisseder, onu istediğimiz gibi geliştiremeyeceğimizi anlarız. Nostalji dünya önündeki bu güçsüzlüktür. Maneviyatını başkalarına iletememenin acısıdır. "Nostalghia"nın kahramanını hasta düşüren illet, dost edinememenin, insanlarla iletişim kuramamanın acısıdır. Bu karakter, maneviyatın özgürce yaşanabilmesi için "sınırların kaldırılması gerektiğini"ni söyler. Daha genel olarak modern yaşama uyum sağlayamamış karakteri yüzünden acı çeker. Dünyanın sefaleti karşısında mutlu olamaz. Bu toplumsal sefaleti üzerine alır, ama aynı zamanda dünya ile arasına bir mesafe koyarak yaşamak ister. Onun sorunu tamamen merhametinden gelir. Bu merhamet duygusunun canlı örneği olmayı başaramaz. Diğer insanlarla birlikte acı çekmek ister, ama bunu da tam anlamıyla başaramaz.

- Kahramanınıza acısının üstesinden gelebilmesi için verebileceğiniz bir reçeteniz var mı?

- TARKOVSKİ: Köklerine, kaynaklarına inanması gerek. Nereden geldiğini, nereye gittiğini, ne için yaşadığını bilmesi, yani sürekli olarak yaratıcısına bağımlılığını hissetmesi gerekir. Aksi takdirde, eğer Tanrı düşüncesi aşılırsa, insan hayvana döner. İnsanı hayvandan ayıran özellik, bağımlılık duygusu, kendini bağımlı hissetme özgürlüğüdür. Bu duygu maneviyat yoludur. İnsanın talihi, maneviyata giden bu yolu durmaksızın geliştirmesindedir. Bağımlılık insanın tek şansıdır. Zira yaratandaki bu niyet, bu mütevazı bilinç bir üstün yaratığın yaratıcısı olmaktan başka bir şey değildir. Bu inanç, dünyayı kurtarabilme gücüne sahiptir. Köle yaşamını yerine getirmek gerekir. Bu ilişki son derece basittir. Anne-baba-çocuk ilişkisine benzer. Bir başkasının otoritesini tanımak gerekir. Bu saygı, bu kölelik insana kendini tanıma, kendi içini görme gücünü verir. Bu, Ortodoks ritüellere göre yakarma diye adlandırdığımız, ama aynı zamanda benim sinema eserimin de aldığı biçimdir. Bununla birlikte kendimi henüz bu yakarma idealini gerçekleştirmekten uzakta sayıyorum.

- Tanrı'ya inancınızla sanata inancınız böyle mi birleşiyor?

- TARKOVSKİ: Sanat yaratma kapasitesidir. Yaratıcının aynadaki yansısıdır. Biz sanatçılar bu jesti tekrarlamaktan, taklit etmekten başka bir şey yapmıyoruz. Sanat, yaradana benzediğimiz belirli bir andır. Bu yüzden yaradandan bağımsız bir sanata asla inanmadım. Tanrı'sız bir sanata inanmıyorum. Sanatın anlamı yakarmadır. Bu benim yakarışım. Eğer bu dua, bu yakarış, benim filmlerim insanları Tanrı'ya yöneltebilirse ne mutlu bana. Yaşamım esas anlamını bulacak: Hizmet etmek. Ama bunu asla başkalarına empoze etmeye kalkışmayacağım. Hizmet etmek fethetmek demek değildir.

- Sanatın amacı nasıl yalnızca hizmet etmek olabilir?

- TARKOVSKİ: İşte gizem burada. Yaratılışın gizemi gibi. Bir ikonun önünde diz çöktüğünüz zaman Tanrı'ya aşkınızı söylemek için tam yerinde kelimeler bulursunuz, ama bu kelimeler gizli, gizemli kalır. Aynı şekilde bir sanatçı öyküsünü, karakterlerini bulduğu zaman dua-eserini yapar, yaratımında Tanrı'yla hemfikir olur ve tam yerinde sözcükleri bulur. İşte sanat burada bir hediye şeklini alır. Sanat yalnızca bir hediye olduğu zaman "hizmet edebilir".

- Filmleriniz böylece Tanrı için aşk eylemleri oluyor.

- TARKOVSKİ: Buna gerçekten inanmak isterim. Bunu yapmaya çalıştım. Benim için ideal, bu "hediye"yi sürekli vermek olacak. Bu anlamda Bach, Tanrı'ya gerçekten sunulabilecek tek hediye..

"Les mardis du cinema", France-Culture, Laurence Cosse tarafından gerçekleştirildi.
7 Ocak 1986

Fransızcadan çeviren
Güven GÜNER
Eylül '93, YALOVA

B İ T İ - K O R U M

OPUS MAGN MU PROVALARI -I-

- ah bir tanem

hiç fana değilim onun için baka kaldı uzakta-

Bu sabah saat yedibuçukta uyandım.

Kahvaltımı ettim.

İşe gittim.

Çalıştım.

Öğle tatilinde öğle yemeğimi yedim.

Çalıştım.

Saat onyedide günlük çalışma süremi tamamladım.

Eve geldim.

Akşam yemeğimi yedim.

Kitap okudum.

Şiir kurdum.

Geldi uykum.

Biraz sonra uyuyacağım.

-m'ler yarım kafiye.

A. Muhsin ÜNLÜ

rahmetlik.

"Çatlak.
Çatladık hepimiz."
HAMM

"Kanımı döken kısastan kurtulmuştur.
Helal olsun."
KAYS

S O N n o n - Z A N
- ki gold dose'dur-

Torensizlikten kırılıyorsunuz.

Uyumusuzluk Allah'ındır.

Ah Muhsin Ünlü
bittimnkzr.

Niye

Y O R U M

B İ T İ -

Zaman bir fincan kahve

Gözbebeler yakamoz,

Bilmeden sürmekte

Galiba yaşantımız.

Öylesine

onun

Yaşamıma nasıl anlam yükleyebilirim? Nasıl ben olabilirim? Ve yanıt aramaktan nasıl kurtulabilirim?

Atalarımın yüzbinlerce yıllardan beri taşıyıp bana ulaştırdıkları genetik özelliklerinden, annemin gebeliğinde yiyip içtiklerinden, daha doğmadan ve doğduktan sonra olayların akışına ve olaylara yön verebilecek yetiye ulaştığımı sanana kadar yakın ve uzak çevremde gelişen olaylardan, öğretmenlerimin genel kültür düzeylerinden ve eğitim anlayışlarından, yaşadığım toplumun çocuğa ve çocukluğa bakış açısından, bana sunulan kültür mirasından ve sunuluş biçim ve yeterliliğinden, anatomik yapımdan, sahip olduğum nöron sayısından, nöronlarımın birbirleriyle ilişkilenme yetilerinden ve gerekli eşik enerjisi düzeyinden sahip olduğum enzim çeşitleri ve miktarlarından, biyomanyetik yapımın özelliklerinden, doğduğum andaki ve yaşadığım ve yaşayacağım süreçteki yıldız haritasından, manyetizma ve kütle dağılımından ben, yalnızca ve tek başına ben nasıl sorumlu tutulabilirim?

Algıladıklarıma verebileceğim tepkilerden hangisini seçeceğim maddi ve bilişsel yapımın mutlak sonucu değil mi? Yeni bir değer edinirken, en başta bu yeni değeri edinip edinmeme kararını olmak üzere, düşünsel yapım içindeki yerini, önceliğini, kullanım kriterlerini ve şiddetini daha önceden edinmiş olduğum kriterleri kullanarak belirlemiyor muyum? Bu anlayışla sıfıra sağdan yaklaşmaya çalışırsak giderek mantıksal öncüllerim kendi "istencim" dışında bana yüklenmiş olmuyor mu?

Bunlara "evet, maalesef" dersem kendimi yadsımak durumunda kalıyorum. Ben ben olmayınca da, beni taşıyan varlık nedenim ortadan kalkıyor. Benliğime ve yaşantıma bir anlam yükleyemiyorum. Hem ben olmadığımın farkına varıp hem de bunun farkına varanın ben olduğunu bilerek bu göreli çift kişiliği ya da varlığı birarada taşıma ya da yaşama durumunda olan da ben olunca, durumun umutsuzcalığından kaynaklanan korkunç bir sıkıntı yaşıyorum. Bu sıkıntıdan kurtulmanın -diğer bir deyişle var olan koşulları yadsımaya çalışmanın- "geçmişimin birikiminin beni ulaşmaya zorunlu kıldığı" iki yol var:

Yaratılmışların tüm sorumluluğunu üstlenen bir yaratan vardır ve "hikmetinden sual olunmaz". Bana sadece yaşamak düşer. Öylesine ve sorgusuz. Düşünmeden. Yargılamadan. İsyanları oynamadan. Yanlızca uzun yaşamaya çalışmak ve şükür etmek görevimdir. Elimden geldiğince -elimden gelebilecek olanı da zaten bana yaratan bahşetmiştir- şükür eder, yaratanı över, O'nun için dövünür ve yalnızca O yarattığı için, O'nun eseri olduğu için her varlığı, her canlıyı sever - bu durumda sevmek ne oluyorsa- böylece "cennete" bir tapın-kondu yapmaya çalışırım. Gerçi tapın-kondumun da inşa edilmiş olup olmadığı zaten ve benim dışımda belirlenmiştir ama zararı yok, ben "gözlerimi kapar, vazifemi yaparım".

Ben varım ve varlığımı algılayabiliyorum. O halde varlık nedenlerimi, çevre koşullarımı sorgulamalıyım. Düşünmeliyim. Bilgi toplamalı ve bilgi oluştura-

ve bilmeliyim. Değiştirmeliyim. Kendi iyilerimi, kendi doğrularımı, kendi güzellerimi bulmalı ya da yaratmalı ve bunların "reklamını" yaparak çoğalmaya, "nüfus alanımı" genişletmeye çalışmalıyım. Eylemlerimin sonuçlarını çevremde ve hatta kendimde yarattığım değişimler, dönüşümler, devinimlerle gözleyebilmeliyim. Böylece tüm yaratım sürecinde yaratıcılığın belirleyicilikle kendi eserim, seçimlerimin istenç-içi olduğunu varsayarak olanca gücümle yaşama sarılabilirim. Üretebilirim. Sevebilir ya da nefret edebilirim. Seni sevmek zorunda olduğumu duymam. Seni ne kadar sevebileceğime, neleri paylaşabileceğimize ben karar veririm. (Bütün insanları sevmem hem. Neden seveyim ki anlamaya çalışmayan, değişime açık olmayan, tembel, durağan olup da bunun sorumluluğunu kendisi dışında aramamı söyleyen insanları?.. Seversem kendimle çelişmiş olmaz mıyım? Neyse, bundan bahsetmiyordum.)

Son çözümlemede her iki yol da beni önceden belirlenmiş bir oyunu sahneye koymaya zorluyor. Ancak ne var ki ikincisinde kendimi yönetmen sanıyorum. Ve bu daha keyifli.

Bu sorunlarla didişirken bir de bir gün mutlaka ölmek zorunda olduğumu anımsıyorum. Ve dehşet bir sıkıntı basıyor. Ben bunca "alavere-dalavere" ile yaşantıma bir anlam yüklemeye çalışayım, tam yüklediğimi sanayım ve keyifli bir yaşama hazırlanayım ve tam bu sırada kefen siparişi vermek durumunda kalayım. Neden? Çünkü ne zaman, nerede, nasıl öleceğim belli değil. Bunu atlatmanın yolunu da şöyle buldum. Ben ölmeyi beklemek durumunda değilim. İşlevselliğimi yitirdiğimi düşündüğüm, açlığımı doyurduğum ve geçmekte olan zamana bir anlam yükleyemediğim anda ölümü kendim seçebilirim. Bu şekilde bir ölçüde de olsa ölümün denetimini elime almış oluyorum. Bu da bana yapay da olsa bir seçenek zenginliği sunmuş olduğu için sonuçta rahatlıyorum. Ama yetmiyor. Ayrıca ölüme ve ölümden sonraya yüklediğim anlam da var tabii. Ölümün algılayamadığımız bir boyuta geçiş olduğuna ve bilişsel birikimimizin özütlenmiş bir aroma olarak yeni boyuta çeşitlilik katacağına ve yetkinleşerek yeniden yaşama döneceğine inanıyorum. Daha doğrusu inanmak istiyorum.

Ve bütün bunları yıldızların baygın baygın göz kırpıştırdıkları, hafiften serin bir yaz akşamında, sular ayaklarımızdan başlayarak bizi kasaran ateşi soğutabilmek için kendilerini kıyılara vuruyor, ince uzun bir sahil şeridini çevreleyen tepelerde bulunan dört adet dev kolondan Whitney Houston'ın kendi sesinden "I will always love you" yayılıyor, paylaşımın seçkin duygulanımı ruhlarımızı yeni baştan oluşturuyor, sevdiğimle varolmanın zıtlıklarında dans edermiş gibi salınıyor ya da salına salına dans ediyorken, o anın getirdikleriyle birlikte çözünüp nokta nokta birbirimize karışarak sonsuzlaştığımızı düşleyerek unutmak istiyorum.

İşte böyle dostum. Nasıl, kendimi mi kandırıyorum?

İsmail SÖZER,

Bakırköy, 19 Ağustos 1994

Not: Duygularım iktibas edilemez . Sana danışmadan ya da haber vermeden düşüncelerim değişebilir, gelişebilir, gerileyebilir ,hatta tersyüz olabilir. Düşüncelerimin doğruluğu sizin donanımınızda garantili değildir. Paylaşımının sonuçlarından doğrudan doğruya sen sorumlusun.

adını

BİR HEKİME MEKTUP

Aşk denilen sevgi çeşmesinden bir yudum içip, zehirlendiğimi bilenlerdenseniz.Vahşi, trajik ve muhteşem bir ağrı andıran geçmişimin çıbanını, aşk patlattı.

Geçmişim dediğim çıbanın patlaması, benim gibi mazlum bir aşığı, maddi ve manevi zarara uğrattı.Ben, şimdilik bu kayıpları telafi etmenin çabasıyla,ruhuma umut aşılayan SELDA'nın gür sesini dinlerken, şu naçizane satırları karalıyorum.

Kainat denilen bilinmezin, Dünya denilen hapishanesinde bizi neler beklemiyor ki ? Askerlik, evlilik, çocuklar ve de ölüm. Allah hakkımızda olumlu şeyler yaza!.. Ölmekten hiç korkmadım ve korkmuyorum da.. Ama postu deldirip, iki kurşunla(iğne) katatonik hale gelmek yok mu?İşte beni kahreden bu!.. Neyse güzel şeyler düşünmeliyim. Yoksa teşhisi yapıştırırsın.

Toplumların tarihi olduğu gibi,kısa da olsa her bireyin de bir tarihi vardır. Benim tarihim,Osmanlı tarihi gibi karışık ve karmaşık.Siz bunları bilenlerdensiniz. Yani tarihim konusunda uzmansınız.

Şu anda tek isteğim aşık olmak. Daha önceki aşkımı bir çakala kaptırdım. Yani demem odur ki, ASLAN avını bir çakala kaptırdı. Biraz atmasyon olacak, ama yeniden aşık olursam, bu henüz yaratılmamış dişi kaplanı, Aslan'ın elinden, nükleer bombaları, savaş gemileriyle Amerikan ordusu bile alamaz.

Şaka bir yana, sana olduğum gibi davrandığım için sevgi denilen ölümsüzlük suyunu birlikte içiyoruz. Bunu kimseye vermeyerek, kalbimizdeki dostluk bahçesini, birlikte sulayalım.

Edebiyat denilen, kişilerin bir anlık hezeyanının ürünü olan yazılı eserlerle kirlenen ruhum, sana yazacak başka birşey bulamıyor. Yazmak istediklerimi de beynimin sansüründen geçiriyorum.

Sevgi ve saygılarımı sunar, ellerini sıkarım.

ASLAN DİLEK